

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ 8ΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Θέμα: Σύνταγμα και Πολιτικό Έγκλημα

Καθηγητής: κ. Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος
Όνομα/μο φοιτητή: Αρμουτσής Απόστολος
Αριθμός Μητρώου: 1340 1998 12692

Αθήνα, 30-05-2004

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας περιεχομένων 2

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Εισαγωγή 5

B. Ιστορική εξέλιξη της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος 8

I. Η ανά τους αιώνες έννοια του πολιτικού εγκλήματος 8

II. Οι ποινές των πολιτικών εγκλημάτων 11

III. Συνέπειες εκ του χαρακτηρισμού κάποιου εγκλήματος
ως πολιτικού 12

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

A. Το πολιτικό έγκλημα αποτελεί κατηγορία του δημοσίου ή
του ποινικού δικαίου ; 16

B. Κριτήριο διακρίσεως του πολιτικού εγκλήματος από το κοινό 19

I. Προσπάθεια απόδοσης ορισμού 19

II. Θεωρίες περί πολιτικού εγκλήματος 20

1. Αντικειμενική θεωρία 21

- α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία 21
- β. Αντικειμενική θεωρία με στενή έννοια 25
- γ. Συμπερασματικά 26
- 2. Υποκειμενική θεωρία 26
 - α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία 26
 - β. Υποκειμενική θεωρία με στενή έννοια 28
 - γ. Συμπερασματικά 29
- 3. Μικτή θεωρία 30
 - α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία 30
 - β. Ενωτική θεωρία 33
 - γ. Συμπερασματικά 33

III. Πολιτικός εγκληματίας 34

IV. Συμπερασματικά επί του κριτηρίου διακρίσεως πολιτικών – κοινών εγκλημάτων 38

Γ. Σύνθετα πολιτικά εγκλήματα 41

I. Έννοια, διακρίσεις και συνέπειες αυτών 41

II. Συμπερασματικά 43

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

A. Σχέση μεταξύ πολιτικού εγκλήματος και τρομοκρατίας 45

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

A. Η ιδιαίτερη νομική μεταχείριση του πολιτικού εγκλήματος 51

I. Αρμοδιότητα δικαστηρίου 52

1. - Δικαιολογητικός λόγος του θεσμού 52

- Προϊσχύσαν δίκαιο

2. Ισχύον δίκαιο 54

II. Αμνηστία 56

1. - Δικαιολογητικός λόγος της ρυθμίσεως 56

- Προϊσχύσαν δίκαιο

2 Ισχύον δίκαιο 58

III. Απαγόρευση της έκδοσης 59

1. Διαμόρφωση και δικαιολόγηση του θεσμού 59

2. Ισχύον δίκαιο 61

IV. Απαγόρευση δίωξης βουλευτή για πολιτικά εγκλήματα 62

V. Απαγόρευση επιβολής θανατικής ποινής 62

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

A. Ύπαρξη πολιτικού εγκλήματος σε καιρό Δημοκρατίας 64

B. Η υπόθεση R. POHLE 67

Τελικό συμπέρασμα 72

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. Βιβλιογραφία 73

A1. Ελληνική Βιβλιογραφία 73

A2. Αλλοδαπή Βιβλιογραφία 75

B. Άρθρα 77

Γ. Νομολογία 79

Γ1. Απόφαση R. Pohle 80

Συνομογραφίες 82

Περίληψη εργασίας – summary 83

Σύνταγμα και Πολιτικό Έγκλημα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Εισαγωγή

Το «πολιτικό έγκλημα», πνευματικό δημιούργημα της φιλελεύθερης ιδεολογίας στις αρχές του 19ου αιώνα, έχει διαγράψει μακρά πορεία ύπαρξης κατά την πάροδο του χρόνου και αποτελεί ακόμη και σήμερα έννοια πρώτης επικαιρότητας .

Αρχικά, απετέλεσε το πρωτοεμφανιζόμενο έγκλημα στην ανθρώπινη κοινότητα, το οποίο σε αντίθεση με μεταγενέστερες περιόδους προκαλούσε την εντονότατη αντίδραση των μελών της κοινωνίας και των φορέων της εκάστοτε πολιτειακής εξουσίας . Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι θεωρείτο ως το πλέον σοβαρό και αποτρόπαιο έγκλημα, τουλάχιστον έως τον 19ο αιώνα, οπότε και επήλθε μία ουσιαστικής σημασίας στροφή ως προς την θεωρητική, συνταγματική και ποινική αντιμετώπιση του.

Κατά την περίοδο του Διαφωτισμού η έννοια του πολιτικού εγκλήματος άρχισε να διαφοροποιείται ριζικά ως μία εναλλακτική πρόταση στα καθεστώτα απολυταρχίας και αυταρχίας της εποχής εκείνης. Ο πολιτικός εγκληματίας άρχισε να αντιμετωπίζεται πλέον υπό μία διαφορετική «οπτική γωνία» ως ένας ιδεολόγος που διακρίνεται βασικά από τους άλλους εγκληματίες, από τα ευγενή κίνητρό του, το υψηλό αίσθημα ευθύνης, τις γενναιοφρονες προσδοκίες, την τόλμη και το πνεύμα αυτοθυσίας καθώς και την αφοσίωση στους ανθρώπους και στις ιδεολογικές του πεποιθήσεις.

Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «..ο πολιτικός εγκληματίας ούτε εχθρός της κοινωνίας είναι, ούτε εις τας πράξεις του εξ ελατηρίων υλικών. Σημαιοφόρος νέων

ιδεών και εξ ευγενεστάτων αφορμώμενος συνήθως αρχών, ας υπολαμβάνει ως υπηρετικός των αληθών συμφερόντων της πατρίδας του», όντας «κατά τούτο μόνον ατυχής, καθόσον προχωρεί εις τας ατραπούς της προόδου ταχύτερον από τους συγχρόνους του...».

Η κατασκευή του πολιτικού εγκλήματος απετέλεσε άμεση συνέπεια της υπαρκτής τη δεδομένη ιστορική στιγμή αμφισβήτησης του καθεστώτος και της κρατικής νομιμότητας και ως εκ τούτου οδήγησε στην κατά κάποιον τρόπο νομιμοποίηση της «επανάστασης», προς επίτευξη σκοπών «ιερών» και «ευγενικών». Λογική απόρροια αυτού υπήρξε η συνειδητή επιλογή κάποιων να ανακηρύσσουν τις εγκληματικές τους πράξεις ως πολιτικά εγκλήματα και να θεωρούν εαυτούς ως «επαναστάτες» με υψηλού επιπέδου πολιτικές πεποιθήσεις.

Όμως, με την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και την απόκτηση δημοκρατικής νομιμοποίησης από τις πολιτικές εξουσίες διαφόρων προηγμένων κοινωνιών, οδήγησε μία μεγάλη μερίδα της θεωρίας στην πεποίθηση ότι το πολιτικό έγκλημα ως έννοια άρχισε να χάνει την αρχική της λάμψη, ότι αντιμετωπίζεται, κυρίως από διεθνείς ή διακρατικές συμβάσεις, ως ενοχλητικό απολίθωμα του παρελθόντος, που παρέχει απλώς άλλοθι σε ενέργειες αναρχικών και τρομοκρατών και ότι βαίνει σταδιακά προς το τέλος της.

Αναπόφευκτο επακόλουθο μιας τέτοιας εξέλιξης θα ήταν, ασφαλώς η απάλειψη της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος από τα νομοθετικά κείμενα, όπου αυτό στεγαζόταν έως τώρα. Το γεγονός, όμως, ότι η έννοια αυτή διατηρήθηκε αλώβητη και μετά την πρόσφατη συνταγματική μεταρρύθμιση της 18.4.2001 σε όλες τις συνταγματικές διατάξεις που προϋπήρχε (άρθρα 97 § 1α, 62 § 1β, 47 § 3, 4 και 5 § 2β) φανερώνει ότι το πολιτικό έγκλημα συνεχίζει να αποτελεί ουσιώδες μέρος της συνταγματικής έννομης τάξης μας.

B. Ιστορική εξέλιξη της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος

I. Η ανά τους αιώνες έννοια του πολιτικού εγκλήματος

Η έννοια του πολιτικού εγκλήματος, όπως αυτή σήμερα νοείται, διαμορφώθηκε από τον Louis Philippe (1830). Ασφαλώς, στις οργανωμένες κοινωνίες (ελληνική και ρωμαϊκή) δεν ήταν φυσικό να απαντάται η φιλελεύθερη θεμελίωση του πολιτικού εγκλήματος, ως παραλλαγή του κοινού με συνέπεια να τυγχάνει διαφορετικής αντιμετώπισης.

Ο όρος «πολιτικό έγκλημα», όρος που *expressis verbis* συνδέει το δίκαιο με την πολιτική, προστίθεται στο νομικό λεξιλόγιο από το 1810. Η αφετηρία της χρησιμοποίησης του όρου αυτού εντοπίζεται στη διαδικασία σύνταξης του γαλλικού ποινικού κώδικα το 1810. Πρέπει, καταρχάς, να διευκρινιστεί ότι κακώς συνηθίζεται να αναφέρεται η γαλλική επανάσταση του 1789 ως αφετηρία της περί πολιτικών και κοινών εγκλημάτων διάκρισης.

Η διαμόρφωση της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος άρχισε μετά τη Γαλλική Επανάσταση, όταν επήλθε η διάσπαση του θεσμού της Μοναρχίας και η επικράτηση της εννοίας του κράτους, καθώς και του πολιτικού συστήματος με την επικράτηση της εννοίας του έθνους. Έτυχε, ο τόσο σημαντικός αυτός σταθμός στην ευρωπαϊκή, άλλα και στην παγκόσμια ιστορία, η Γαλλική Επανάσταση, η οποία υπήρξε αυτή καθ' εαυτή «ένα μέγα συλλογικό πολιτικό έγκλημα», να θέσει για πρώτη φορά το πρόβλημα της σύγκρισης του εγκληματία, κινούμενου από πολιτικά κίνητρα και για την επίτευξη πολιτικών στόχων, ο οποίος οδηγείται από ευγενή αίτια και προς την επιδίωξη της καλύτερευσης των πολιτικών συνθηκών της κοινωνίας, από τον κοινό εγκληματία.

Μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση, όμως, η έννοια του πολιτικού εγκλήματος δεν

υπήρξε άγνωστη. Δεν είχε, βέβαια, τη σημερινή της μορφή ούτε περιελάμβανε τις σημερινές πολιτικές εγκληματικές πράξεις. Στις περισσότερες αρχαίες νομοθεσίες τα εγκλήματα διακρίνονταν σε δημόσια (αυτά που πρόσβαλαν την Πολιτεία) και σε ιδιωτικά (αυτά που πρόσβαλαν ιδιωτικά συμφέροντα). Δεν γινόταν περαιτέρω διάκριση, δηλαδή, σε άλλες κατηγορίες εγκλημάτων, όπως τα «πολιτικά εγκλήματα». Ως πολιτικά εγκλήματα θα μπορούσαν να θεωρηθούν, βάσει των ως σήμερα αναπτυγμένων θεωριών, πράξεις, οι οποίες στρέφονται κατά του εκάστοτε πολιτικού συστήματος που βρίσκεται στην εξουσία, ή κατά του προσώπου που εξουσιάζει, ή που θέτουν σε κίνδυνο την ύπαρξη του κράτους .

Στην αρχαία Αθήνα ο αριθμός των πολιτικών εγκλημάτων υπήρξε μεγάλος. Οι αθηναίοι θεωρούσαν τη Δημοκρατία ως το ιδεώδες πολίτευμα και επιθυμούσαν την διατήρηση της με πάση θυσία. Έτσι, τιμωρούσαν βαρύτατα όποιον επεδίωκε την κατάλυση της. Ο αριθμός των πολιτικών εγκλημάτων ήταν μεγάλος και επί Σόλωνα, άλλα και νεότεροι νόμοι κυρίως μετά την Έξωση των Πεισιστρατιδών, τιμωρούσαν ως «πολιτικά εγκλήματα» μεγαλύτερο αριθμό πράξεων κατά της πολιτείας .

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μόνη περίπτωση, κατά την οποία η έννοια του πολιτικού εγκλήματος στην αρχαία Αθήνα συμπίπτει με τη σημερινή διαμορφωθείσα, δηλαδή κατά την ευνοϊκή αντιμετώπισή του, βρίσκεται στην πράξη της καταλύσεως του τυραννικού πολιτεύματος, όπου και υπάρχει ευνοϊκότερη μεταχείριση του δράστη.

Στους αρχαίους ανατολικούς λαούς, στους οποίους ο βασιλιάς ή ο μονάρχης εξομοιώνεται με τη θεότητα, κάθε ύβρις ή απείθεια προς αυτόν θεωρείται έγκλημα κατά της πολιτείας και βάσει τα προλεγόμενα «πολιτικό έγκλημα» .

Κατά τη ρωμαϊκή νομοθεσία, το έγκλημα, το οποίο περιελάμβανε τις πλέον σοβαρές πράξεις κατά τις πολιτείας, καθώς τις πράξεις της εσχάτης προδοσίας και της προδοσίας της χώρας, ονομαζόταν *Perdullio* . Με τον όρο αυτό χαρακτηριζόταν η βασιλοκτονία, η επιβουλή της ζωής το βασιλιά, η προδοσία της χώρας ή προς τον εχθρό αυτομολία, η κατάλυση της πολιτείας κλπ .

Και στη ρωμαϊκή νομοθεσία προκύπτει ότι δεν υπάρχει διαμορφωμένη έννοια του πολιτικού εγκλήματος, ούτε βέβαια ιδιαίτερη κατηγορία πολιτικών εγκλημάτων. Ως πολιτικά εγκλήματα μπορούμε να θεωρήσουμε πράξεις που στρέφονται κυρίως κατά του προσώπου του ηγεμόνα και της εξουσίας του, κυρίως μάλιστα από εσωτερικούς εχθρούς.

Συμπερασματικά, πρέπει να σημειωθεί ότι από τον 6ο π.Χ. αιώνα έως και τη Γαλλική επανάσταση, η έννοια του πολιτικού εγκλήματος, υπό τη σημερινή του μορφή, συνίσταται στην προσβολή του προσώπου του άρχοντα ή του μονάρχη, με την κάθε τρόπο απειλή της υποστάσεως του κράτους, ή σπανιότερα με την προσπάθεια ανατροπής του κρατούντος πολιτικού συστήματος.

II. Οι ποινές των πολιτικών εγκλημάτων

Μέχρι την εποχή του Λουδοβίκου Φιλίππου, όταν και καθιερώθηκαν με το νόμο της 28.4.1832 ηπιότερες ποινές κατά των πολιτικών εγκλημάτων, κοινό σημείο όλων ανεξαιρέτως των νομοθεσιών είναι η ποινή του θανάτου .

Κατά την εποχή της αρχαίας Αθήνας τα πολιτικά εγκλήματα τιμωρόνταν βαρύτερα από τα κοινά εγκλήματα, και αυτό γιατί όπως αναφέρθηκε περιελάμβανε τις σοβαρότερες πράξεις κατά της πολιτείας. Άλλες ποινές που επιβαλλόταν εκτός από την ποινή του θανάτου ήταν η εγγραφή του ονόματος του δράστη στη στήλη της ατιμίας, η απαγόρευση της ταφής του δράστη στην Αττική, η δήμευση της περιουσίας του και η καταστροφή της οικίας του . Είναι άξιο να σημειωθεί, πως ο φονιάς του τυράννου λάμβανε δάφνινο στεφάνι, σαν να ήταν ολυμπιονίκης .

Ο θεσμός του οστρακισμού είχε εφαρμοσθεί για πρώτη φορά στην ιστορία του πολιτικού εγκλήματος στην αρχαία Αθήνα το έτος 486-487 π.Χ. από τον Κλεισθένη. Χρησιμοποιήθηκε κατά των συγγενών και των φίλων των Πεισιστρατιδών.

Το δικαίωμα του οστρακισμού είχε η Εκκλησία του Δήμου, η οποία μπορούσε με οστρακοφορία να διώξει από την πόλη για μια δεκαετία οποιονδήποτε θεωρούσε επικίνδυνο για το πολίτευμα χωρίς ειδικότερη αιτιολογία .

Στη Ρώμη η Perduellio επέσυρε κατ' αρχάς την ποινή του θανάτου, με ιδιαίτερο σκληρό τρόπο (απαγχονισμό ή κατακρήμνιση από τον Ταρπιείο λόφο). Στα τελευταία , όμως, χρόνια κατά τη Δημοκρατία, παρατηρείται μείωση της βαρύτητας των ποινών, κυρίως σε μικρότερης σημασίας «πολιτικά εγκλήματα». Έφτασε μάλιστα στο σημείο να επιβάλλεται απλώς πρόστιμο.

Κατά το Μεσαίωνα (Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία) τα πολιτικά εγκλήματα τιμωρούνταν κυρίως με την ποινή του θανάτου, εκτελούμενη μάλιστα με βάνουσα, ωμά και απάνθρωπα μέσα , και με τη δήμευση της περιουσίας του δράστη.

Συνοψίζοντας, βλέπουμε πως αν εξαιρέσει κανείς τον οστρακισμό, ο οποίος αναλογικά μπορεί να παρομοιασθεί με το σημερινό υφιστάμενο θεσμό της εκτοπίσεως, και την απαλλαγή και απόδοση τιμής στους τυραννοκτόνους, καμία άλλη ήπια ποινή κατά των πολιτικών εγκλημάτων (υπό τη σημερινή τους έννοια) δεν επιβαλλόταν.

III. Συνέπειες εκ του χαρακτηρισμού κάποιου εγκλήματος ως πολιτικού
Απόρροια της, μετά το έτος 1832 διαμορφωθείσας, αρχής της ευνοϊκότερης μεταχείρισης του πολιτικού εγκληματία είναι η καθιέρωση στις περισσότερες από τις νεώτερες νομοθεσίες ορισμένων συνεπειών στο χαρακτηρισμό κάποιου εγκλήματος ως πολιτικό .

Στις εξεταζόμενες νομοθεσίες των προηγούμενων σελίδων, δε μπορούσε να γίνει λόγος για συνέπειες των πολιτικών εγκλημάτων υπό την αναφερθείσα παραπάνω έννοια, παρά μόνο η βαρύτητα των ποινών αυτών των εγκλημάτων σε σύγκριση με των κοινών.

Ορισμένες συνέπειες των σημερινών συστημάτων (αρμοδιότητα, αμνηστία, απαγόρευση επιβολής της θανατικής ποινής, απαγόρευση εκδόσεως) ίσχυαν και στις αρχαίες νομοθεσίες, σπάνια όμως συνδέονταν με το χαρακτηρισμό του εγκλήματος ως πολιτικού.

Ως προς την αρμοδιότητα, στην αρχαία Αθήνα η ποινική διαδικασία ακολουθούσε το κατηγορητικό σύστημα και η κατηγορία ήταν δημόσια στις περιπτώσεις που αφορούσαν δημόσια εγκλήματα, δηλαδή που προσέβαλαν την πολιτεία, και ιδιωτική στις περιπτώσεις των ιδιωτικών εγκλημάτων .

Τα πολιτικά εγκλήματα δικαζόταν πάντα από τον Άρειο Πάγο, ο οποίος, ως τη θεμελίωση της Ηλιαίας, δίκαιε πάντα τα εγκλήματα. Έκτοτε, τα πολιτικά εγκλήματα δικαζόταν από την Ηλιαία . Η Ηλιαία, δικαστήριο στηριζόμενο αποκλειστικά από το λαϊκό στοιχείο , ήταν η ενσάρκωση της θεμελιώδους αρχής, ότι κάθε απόφαση που πλήττει τη ζωή και την ελευθερία των πολιτών ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του λαού .

Η συμμετοχή του λαϊκού στοιχείου στην εκδίκαση των πολιτικών εγκλημάτων, προβλεπόταν, και σε μεγαλύτερο ακόμη βαθμό σε σύγκριση με τους Αθηναίους, στις νομοθεσίες των αρχαίων Μακεδόνων, Ηπειρωτών και Ακαρνάνων, κατά τις οποίες η γενική συνέλευση του λαού εκδίκαζε ορισμένα εγκλήματα που στρέφονταν κατά της ολότητας .

Υπό την επίδραση του Ελληνικού Δικαίου, το οποίο προέβλεπε τη συμμετοχή των πολιτών στην απονομή της δικαιοσύνης, δημιουργήθηκε στο ρωμαϊκό δίκαιο ο

θεσμός των «Quaestiones», ο οποίος απαρτιζόταν από τον πραιτόρα και λαϊκούς δικαστές και απέκτησε από το 413 π.Χ. ποινικό χαρακτήρα . Από τους Quaestiones εκδικαζόταν κατά την περίοδο της δημοκρατίας ορισμένα πολιτικά εγκλήματα, όπως η προδοσία, τα εγκλήματα των εκλογών κ.α. Αντίθετα, τα εγκλήματα της κατηγορίας Perduellio δικαζόταν από τα Comitia Centuriata και τα Comitia Tributa .

Κατά την εποχή του Βυζαντίου, με διάταξη του αυτοκράτορα Θεοδοσίου, η οποία περιλήφθηκε και στον Ιουστινιάνειο κώδικα, άλλα και στην Εκλογή, η απονομή της δικαιοσύνης για τα πολιτικά εγκλήματα ανήκε ουσιαστικά στον αυτοκράτορα, ο οποίος αποφάσιζε και για την επιβληθείσα ποινή στον δράστη . Η ρύθμιση όμως αυτή δεν περιλαμβάνεται στα μεταγενέστερα νομοθετήματα , όπου τα πολιτικά εγκλήματα εκδικάζονται πλέον από τα τακτικά δικαστήρια.

Όσον αφορά τις άλλες συνέπειες της απαγορεύσεως επιβολής της θανατικής ποινής, δεν μπορεί βέβαια, να γίνει λόγος, ούτε και για την απαγόρευση της εκδόμεως υπάρχουν σχετικές διατάξεις, ενώ αντίθετα υπάρχουν παραδείγματα συνεργασίας των κρατών για τη σύλληψη και παράδοση των διωκόμενων για πολιτικά εγκλήματα.

Αναφορικά με την αμνηστία, ο θεσμός αυτός παρουσιάστηκε για πρώτη φορά και αναπτύχθηκε στην αθηναϊκή πολιτεία . Ο θεσμός της αμνηστίας απαντάται και στους ρωμαίους . Εκ των υστέρων προκύπτει ότι η αμνηστία χορηγούνταν και για πολιτικά εγκλήματα, βέβαια υπό την έννοια που παρουσιαζόταν αυτά σε κάθε περίπτωση .

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

A. Το πολιτικό έγκλημα αποτελεί κατηγορία του δημοσίου ή του ποινικού δικαίου ; Είναι γνωστό πως ο όρος «πολιτικό έγκλημα» δεν συμπεριλαμβάνεται σε καμία διάταξη του Ποινικού Κώδικα, άλλα ούτε και στο παρελθόν είχε συμπεριληφθεί. Η σοβαρότερη προσπάθεια συστηματοποίησης των πολιτικών εγκλημάτων και ένταξης τους στον τότε ποινικό νόμο έγινε το 1871 από τους Κ. Προβελέγιο και Ν.Ι. Σαρίπολο, με την επεξεργασία σχετικού σχεδίου νόμου που όμως δεν ολοκληρώθηκε . Και δεν αποτελεί ελληνική ιδιορρυθμία η απουσία ρύθμισης από πλευράς ουσιαστικού ποινικού δικαίου, άλλα συνολική στάση των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων. Η δικαική ρύθμιση, όμως, μιας κατηγορίας εγκλημάτων από συνταγματικούς κυρίως κανόνες θέτει ένα σοβαρό Επιστημολογικό ζήτημα: το πολιτικό έγκλημα αποτελεί κατηγορία του ποινικού ή του συνταγματικού δικαίου; Αναμφίβολα, και οι δύο αυτοί κλάδοι του δικαίου διεκδικούν με αξιώσεις την κατηγορία του πολιτικού εγκλήματος, δίχως, όμως, κανείς από τους δύο να κατορθώνει να την οικειοποιηθεί εξ ολοκλήρου. Το πολιτικό έγκλημα, ως δικαική κατηγορία, βρίσκεται στα όρια του συνταγματικού και του ποινικού δικαίου . Καταρχάς, το πολιτικό έγκλημα αποτελεί έγκλημα και ως τέτοιο προβλέπεται και τιμωρείται από το νόμο, αποτελώντας, μάλιστα, τη μια από τις δύο βασικές κατηγορίες του ποινικού δικαίου (έγκλημα – ποινή). Στο πλαίσιο, όμως, της συστηματικής ταξινόμησης των εγκλημάτων που επιχειρεί η ποινική επιστήμη γίνεται δεκτή η διάκριση τους σε πολιτικά και κοινά . Για τη θεωρητική θεμελίωση, βέβαια, της διάκρισης αυτής προϋποτίθεται ο ακριβής προσδιορισμός της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος, με βάση τον οποίο θα αφαιρεθεί από τις τυποποιημένες στους ποινικούς κανόνες μορφές ανθρώπινης συμπεριφοράς μια συμπεριφοράς μια συγκεκριμένη κατηγορία, η οποία αποκαλούμενη με το δικό της, πλέον, επιστημονικό όρο (πολιτικό έγκλημα) θα διακρίνεται από όλες τις υπόλοιπες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς (κοινά εγκλήματα). Η δεύτερη αυτή κατηγορία δεν θέτει κανένα ζήτημα στην επιστήμη του ποινικού δικαίου, αφού χαρακτηρίζει την ολότητα των προβλεπόμενων, στον ποινικό κώδικα ή στους ειδικούς ποινικούς νόμους,

εγκλημάτων, εκτός από τα διαχωριζόμενα από αυτήν πολιτικά.

Όμως, για τον καθορισμό της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος απαιτείται ο προσδιορισμός της έννοιας της πολιτικής. Αυτή ακριβώς η επιστημονική αναζήτηση υπερβαίνει τα όρια της ποινικής επιστήμης και ο μόνος κλάδος του δικαίου στο αντικείμενο του οποίου μπορεί να καταταχθεί είναι το συνταγματικό δίκαιο. Ο ίδιος, λοιπόν, ο όρος «πολιτικό έγκλημα» υποδηλώνει τη διττή επιστημονική του κατάταξη. Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 περιέχει τέσσερις διατάξεις, με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα πολιτικών εγκλημάτων, ενώ ο ποινικός κώδικας καμία. Από αυτή, όμως, και μόνο τη διαπίστωση δεν προκύπτει η λύση του επιστημολογικού ζητήματος που έχει τεθεί, διότι οι συνταγματικές διατάξεις είναι γενικές διατάξεις που αναφέρονται στο σύνολο σχεδόν της κοινωνικής ύλης (θεσπίζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθήσει ο κοινός νομοθέτης) και επομένως και σε ζητήματα που αφορούν στο ποινικό δίκαιο.

Οι σχετικές, όμως, με το πολιτικό έγκλημα διατάξεις έχουν τις εξής ιδιορρυθμίες. Καταρχάς, δεν κατοχυρώνουν γενικές αρχές, όπως λόγου χάρη η αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege certa* του άρθρου 7 παρ. 1, που αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή του ποινικού δικαίου. Επίσης, αποβλέπουν σε μια σε μια πολύ ειδική κατηγορία του ποινικού δικαίου, δίχως όμως να αφήνουν στον κοινό νομοθέτη τη δυνατότητα της εξειδίκευσης τους. Αντίθετα, με τις συνταγματικές αυτές διατάξεις, καθορίζεται, λεπτομερώς σχεδόν, η προνομακή μεταχείριση του πολιτικού εγκληματία.

Ο συντακτικός νομοθέτης, λοιπόν, ανέλαβε ο ίδιος τη ρύθμιση της μεταχείρισης μιας κατηγορίας εγκληματιών, η οποία προσδιορίζεται με κριτήρια που δεν συγκαταλέγονται στο χώρο του ποινικού δικαίου.

Επικουρικά, επισημαίνεται ότι αυτή η επιστημολογική κατάταξη της κατηγορίας του πολιτικού εγκλήματος είναι εναρμονισμένη και με την ιστορική της ρύθμιση, από το συνταγματικό χάρτη της Γαλλίας, το 1810. Έκτοτε απασχολεί τόσο τη θεωρία τόσο του ποινικού όσο και του συνταγματικού δικαίου.

B. Κριτήριο διακρίσεως του πολιτικού εγκλήματος από το κοινό

I. Προσπάθεια απόδοσης ορισμού

Νομοθετικός ορισμός της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος δεν υφίσταται, είτε στο ελληνικό, είτε σε αλλοδαπό δίκαιο. Εναπόκειται, επομένως, στην επιστήμη και τη νομολογία να την προσδιορίσουν. Οι μέχρι σήμερα, όμως, προσπάθειες δεν έχουν καταλήξει σε γενικά παραδεκτό καθορισμό της.

Η οποιαδήποτε προσπάθεια ορισμού της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος συνάντησε το εμπόδιο του προϋποτιθέμενου ορισμού της «πολιτικής πράξης». Έτσι τίθεται το ερώτημα για το τι είναι πολιτική, ή θέτοντας πιο ειδικά το ερώτημα, τι είναι πολιτική δραστηριότητα (πολιτική πράξη, πολιτική συμμετοχή).

Το πολιτικό έγκλημα απαρτίζεται από δύο θεμελιώδη συστατικά, αποτελείται από δύο σκέλη. Το πρώτο είναι μία κοινή εγκληματική πράξη και το δεύτερο είναι το κίνητρο πολιτικής φύσης, η πολιτική πρόθεση, η οποία θεωρείται ότι εκδηλώνεται μέσω της τέλεσης του εγκλήματος.

Με αφετηρία το γεγονός ότι η πολιτική υπόκειται σε ένα πλήθος διακυμάνσεων και αποτελεί μία διαρκώς μεταλλασσόμενη και παντελώς ρευστή έννοια, η οποία εξαρτάται από οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, υποκειμενισμούς και σκοπιμότητες, είναι αυτονόητο ότι ο ορισμός του πολιτικού εγκλήματος είναι ανέφικτος. Εξάλλου, η πολιτική «χρoιά» της έννοιας είναι αυτή, η οποία ακριβώς έχει αποτρέψει την έως σήμερα λεπτομερή αναφορά και επεξήγηση της σε οποιοδήποτε νομοθετικό κείμενο.

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι το πολιτικό έγκλημα προσβάλλει την ύπαρξη, τη δομή και την ορθή λειτουργία της Πολιτείας . Είναι, όμως, τόσο αόριστος και «ερασιτεχνικός» ο ορισμός αυτός, ώστε δεν δύναται να οδηγήσει σε μία συγκεκριμένη προσέγγιση της τόσο δυσνόητης αυτής έννοιας . Η νομολογία προσπάθησε να αποδώσει ένα ορισμό περί πολιτικού εγκλήματος. Σύμφωνα μ' αυτόν «πολιτικό έγκλημα είναι το έγκλημα που κατευθύνεται αμέσως κατά της πολιτείας και τείνει στην ανατροπή ή αλλοίωση της νομίμου κατά το Πολίτευμα της κοινωνικοοικονομικής τάξεως». Κατά τον ίδιο καθορισμό «συναφές προς το πολιτικό έγκλημα είναι το έγκλημα που αμέσως παρασκευάζει τα μέσα για τη διάπραξη πολιτικού εγκλήματος» .

II. Θεωρίες περί πολιτικού εγκλήματος

Με βασικό σκοπό την αποσαφήνιση της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος και προκειμένου να διασφαλισθεί η όσο το δυνατόν ασφαλέστερη ερμηνεία αυτής στις περιπτώσεις εκείνες που πραγματοποιείται αναφορά σε κάποιο νομοθέτημα, διατυπώθηκαν και υποστηρίχθηκαν διάφορες θεωρίες.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων είναι το γεγονός ότι προσπαθούν να οριοθετήσουν την έννοια και να την αποδώσουν απαλλαγμένη από οποιεσδήποτε αοριστίες και γενικεύσεις, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό τον ερμηνευτή του νόμου, δηλαδή τον εκάστοτε δικαστή, ο οποίος θα κληθεί να συγκεκριμενοποιήσει, κάθε φορά που αυτό θα κριθεί απαραίτητο, σε τι συνίσταται το πολιτικό έγκλημα.

Για την εννοιολογική διάκριση των πολιτικών εγκλημάτων από των κοινών, διαμορφώθηκαν από την επιστήμη τρεις θεωρίες, η αντικειμενική, η υποκειμενική και η μικτή (ή αντικειμενικο-υποκειμενική) .

1. Αντικειμενική θεωρία

α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία

Εκείνο το οποίο έχει σημασία, κατά την αντικειμενική θεωρία, για το χαρακτηρισμό ενός εγκλήματος ως πολιτικού, είναι η φύση του πληττόμενου έννομου αγαθού . Στο λόγο αυτό ακριβώς οφείλει και την ονομασία της. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, κάθε ευθεία προσβολή ενός προνομίου ή εννόμου αγαθού πολιτικής φύσης και ανεξάρτητα των οποιωνδήποτε πολιτικών κινήτρων του δράστη, αποτελεί πολιτικό έγκλημα .

Οι προσπάθειες που γίνονται για έναν, σύμφωνο με την αντικειμενική θεωρία, ορισμό του πολιτικού εγκλήματος είναι υποχρεωμένες να κινούνται ανάμεσα σε δύο εναλλακτικές κατευθύνσεις. Καταρχάς, ή να ταυτολογούν επαναλαμβάνοντας στον ορισμό τον όρο του οποίου ο προσδιορισμός είναι το ζητούμενο (λ.χ. είναι πολιτικό έγκλημα οι πράξεις που στρέφονται εναντίον των πολιτικών συμφερόντων του κράτους) , ή να προχωρούν σε μια εξαντλητική καταγραφή των «πολιτικών» εννόμων αγαθών, τα οποία κάθε φορά που θα προσβάλλονται θα μεταφέρουν στις προσβολές τους και τη θετική αξιολογική χροιά του επιθέτου «πολιτικό», προσδιορίζοντας αυτές ως πολιτικά εγκλήματα. Εκτός, όμως, ελαχίστων εξαιρέσεων, όπου νομοθετικά κείμενα προχώρησαν στον καθορισμό των «πολιτικών» εννόμων αγαθών, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις και αυτό το ζήτημα αφέθηκε να ρυθμιστεί από τη θεωρία και τη νομολογία.

Η αντικειμενική θεωρία, η οποία διδάχθηκε, καταρχάς και κυρίως, από τη γερμανική επιστήμη, θεωρεί ότι το κριτήριο του πολιτικού εγκλήματος βρίσκεται στη φύση του προσβαλλόμενου δικαιώματος. Από τους γερμανούς συγγραφείς, ο Schirack θεωρεί ως πολιτικά εγκλήματα αυτά που προσβάλλουν μόνο την εσωτερική τάξη του Κράτους, το Σύνταγμα και τις τρεις λειτουργίες της Κρατικής εξουσίας . Έτσι, αποκλείει από την έννοια του πολιτικού εγκλήματος (politische Verbrechen), τα

εγκλήματα κατά της εξωτερικής τάξεως του Κράτους (nationale Verbrechen), καθώς και τα κοινωνικά εγκλήματα (soziale Verbrechen), τα στρεφόμενα κατά των βάσεων της κοινωνικής οργάνωσης, κατά της ιδιοκτησίας, του γάμου και της οικογενείας. Από τους Γάλλους συγγραφείς, ο R. Garraud θεωρεί πολιτικά εγκλήματα τα στρεφόμενα κατά ενός ή περισσότερων στοιχείων της πολιτικής τάξης. Η τάξη αυτή περιλαμβάνει τόσο την εξωτερική (ανεξαρτησία του έθνους, ακεραιότητα της χώρας, σχέσεις του Κράτους με άλλα κράτη), όσο και την εσωτερική (μορφή διακυβέρνησης, οργάνωσης των δημόσιων εξουσιών, πολιτικά δικαιώματα των πολιτών).

Κατά την πλειονότητα των ελλήνων συγγραφέων, οι οποίοι αποκλίνουν περισσότερο προς την αντικειμενική θεωρία, ως πολιτικά έννομα αγαθά απειλούμενα από το πολιτικό έγκλημα νοούνται η εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια του Κράτους, δηλαδή οι προσβολές του πολιτεύματος και της ανεξαρτησίας, της ακεραιότητας του εδάφους του κράτους και η διατάραξη των σχέσεων αυτού με άλλα κράτη. Άλλοι, πάλι, χαρακτηρίζουν πολιτικό έγκλημα την αξιόποινη πράξη που στρέφεται κατά του υπάρχοντος πολιτικού καθεστώτος και αποκλείουν, έτσι, από την έννοια του πολιτικού εγκλήματος την προσβολή της εξωτερικής ασφάλειας του κράτους.

Έτσι, σύμφωνα με την αντικειμενική θεωρία θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως απλά πολιτικά, τα εγκλήματα της προσβολής του πολιτεύματος και της ανεξαρτησίας, της ακεραιότητας του εδάφους του κράτους και η διατάραξη των σχέσεων αυτού με άλλα κράτη. Κατά τον ελληνικό ποινικό κώδικα ως πολιτικά εγκλήματα θα μπορούσαν να εννοηθούν τα περιλαμβανόμενα στα πρώτα κεφάλαια του Ειδικού Μέρους αυτού, όπως για παράδειγμα, η εσχάτη προδοσία (α. 134 ΠΚ), η επιβουλή της ακεραιότητας της χώρας (α. 138 ΠΚ), η προσβολή εναντίον της διεθνούς ειρήνης της χώρας (α. 139ΠΚ), η στρατιωτική υπηρεσία στον εχθρό και η υποστήριξη της πολεμικής δύναμης αυτού (α. 146 ΠΚ), η κατασκοπεία (α. 148 ΠΚ), η βία κατά πολιτικού σώματος ή της Κυβέρνησης (α. 157 ΠΚ) κ.λ.π.

Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, ο κατάλογος των πιθανών χαρακτηριζομένων εγκλημάτων ως πολιτικών είναι τόσο ευρύς, ώστε αναπόφευκτα δημιουργείται το ενδεχόμενο της αποδοχής του πολιτικού εγκλήματος για οποιαδήποτε προσβολή εννόμου αγαθού σχετιζομένου με το κράτος και τη λειτουργία του.

Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, αφού δέχθηκε κατά κύριο λόγο την αντικειμενική θεωρία, έλαβε ως κριτήριο χαρακτηρισμού του πολιτικού εγκλήματος τη φύση και το αντικείμενο του εννόμου αγαθού κατά τα οποία στρέφεται αυτό, ανεξάρτητα από τα αίτια ή το σκοπό του δράστη.

β. Αντικειμενική θεωρία με στενή έννοια

Μία παραλλαγή της αντικειμενικής θεωρίας είναι η καλούμενη ως «στενή» αντικειμενική θεωρία, η οποία καλείται έτσι λόγω του ότι στόχος της είναι η οριοθέτηση κατά κάποιον τρόπο, η μέγιστη εφικτή συρρίκνωση του υπερβολικού εύρους, στο οποίο αναπόφευκτα καταλήγει η «κλασσική» αντικειμενική θεωρία. Η στενή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία δεν έχει γίνει αντικείμενο επιστημονικής επεξεργασίας, άλλα αποτελεί επιλογή του έλληνα δικαστή. Σύμφωνα με τη νέα εκδοχή της αντικειμενικής θεωρίας, πέραν της προσβολής, είτε της εσωτερικής, είτε της εξωτερικής υπόστασης και ασφάλειας του κράτους, απαιτείται επιπλέον, αυτή να απευθύνεται «αμέσως» εναντίον της Πολιτείας, να τείνει δηλαδή αντικειμενικά κατά του κρατικού πυρήνα.

γ. Συμπερασματικά

Οι αντικειμενικές θεωρίες είναι οι μοναδικές που παρέχουν ασφάλεια δικαίου, με την έννοια ότι αναφέρονται αποκλειστικά στην προσβολή πολιτικών (συγκεκριμένων)

εννόμων αγαθών και συνεπώς εγκαταλείπεται οποιοδήποτε περιθώριο αυθαίρετης παρέμβασης και ερμηνείας. Εντούτοις, και με το δεδομένο ότι η πολιτική αποτελεί πλέον μία έννοια ευρύτερη συγκριτικά με το παρελθόν, η οποία έχει εξαπλωθεί και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα στον τομέα της παιδείας, της οικονομίας και του περιβάλλοντος, είναι αρκετά ριψοκίνδυνο να πιστεύει κανείς ότι είναι εφικτός ένας εκ των προτέρων ακριβής προσδιορισμός των πολιτικών εννόμων αγαθών, τα οποία, αντικειμενικά, έχουν επεκταθεί και διευρυνθεί σε υπερβολικό βαθμό. Επιπλέον, η αντικειμενική θεωρία αγνοεί παντελώς τα κίνητρα που ωθούν το δράστη στην τέλεση του πολιτικού εγκλήματος και τους πιθανούς πολιτικούς του σκοπούς, δηλαδή τον ιστορικό λόγο της διάκρισης των πολιτικών από τα κοινά.

2. Υποκειμενική θεωρία

α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία

Η υποκειμενική θεωρία αποτελεί την πλησιέστερη στην ιστορική προέλευση του όρου «πολιτικό έγκλημα» θεωρία. Σύμφωνα με αυτή, μοναδικό και αποκλειστικό στοιχείο, το οποίο χαρακτηρίζει το πολιτικό έγκλημα και το διακρίνει από το κοινό, είναι το πολιτικό κίνητρο, ή ο πολιτικός σκοπός του δράστη. Η πράξη λαμβάνει «το χρώμα του πολιτικού εγκλήματος κατά τις περιστάσεις και ανάλογα με το σκοπό του υποκειμένου» .

Κατά την υποκειμενική θεωρία, ένα κοινό έγκλημα, όπως για παράδειγμα μία ανθρωποκτονία ή μία σωματική βλάβη εύκολα αποκτά τον χαρακτηρισμό «πολιτικό», εφόσον τα ελατήρια, τα οποία ώθησαν το δράστη στην εγκληματική πράξη είναι πολιτικά. Άλλα και αντίθετα, ένα έγκλημα απευθυνόμενο κατά της πολιτειακής εξουσίας, σε περίπτωση που δεν τελείται με πολιτικό σκοπό δεν θεωρείται ως πολιτικό .

Η υποκειμενική θεωρία απομακρύνεται εννοιολογικά από το αντικείμενο και στρέφεται προς το υποκείμενο. Βασικό κριτήριο αυτής είναι η διαφοροποίηση των υψηλών και ευγενικών κινήτρων του πολιτικού εγκληματία σε σχέση με τα αντίστοιχα ταπεινά, από τα οποία διέπεται ο κοινός εγκληματίας . Άλλωστε, η εν λόγω θεωρία είναι και η μοναδική πλησιέστερη στην ιστορική απαρχή της έννοιας «πολιτικό έγκλημα». Επομένως, η διείσδυση στον εσωτερικό κόσμο του δράστη και η αξιολόγηση των πεποιθήσεων του επικαλύπτει την αντικειμενική υπόσταση οποιουδήποτε εγκλήματος και του προσδίδει πολιτικό χαρακτήρα .

Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων φαίνεται να αποκλίνει υπέρ της υποκειμενικής θεωρίας, μόνο κατά την περίοδο 1920-1929 και συγκεκριμένα σε υποθέσεις υπαγωγής ή μη αδικημάτων στο διάταγμα για την αμνηστία της 8ης Νοεμβρίου 1920 . Έτσι, έκρινε ότι πράξεις του κοινού ποινικού δικαίου είναι πολιτικές, εφ' όσον προκύπτει από τα γεγονότα και αποδεικνύεται, ότι οι δράστες είχαν προφανή σκοπό, όχι την ικανοποίηση του ατομικού τους πάθους, ή την προσωπική τους εκδίκηση, άλλα κύρια και άμεσα την ανατροπή του καθεστώτος, ή τη μεταβολή των θεμελιωδών βάσεων αυτού, ή την άμυνα και υπεράσπιση του. Μόνο με αυτό το σκοπό αποκτούν οι πράξεις αυτές τον χαρακτήρα του πολιτικού εγκλήματος .

β. Υποκειμενική θεωρία με στενή έννοια

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, δεν αρκεί ο οποιοσδήποτε πολιτικός σκοπός –και εδώ δικαιολογείται και ο τίτλος της ως «στενής υποκειμενικής θεωρίας- άλλα απαιτείται για το χαρακτηρισμό του πολιτικού εγκλήματος να αποσκοπείται διαμέσου των εγκληματικών πράξεων (των οποιωνδήποτε) η ανατροπή ή μεταβολή του

πολιτεύματος , δηλαδή η προσβολή της εσωτερικής υπόστασης του κράτους. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, πως η «στενή» υποκειμενική θεωρία περιορίζει κάπως τη δυνατότητα της κατά βούληση εκτίμησης για την ύπαρξη ή μη πολιτικού σκοπού στο δράστη κάποιου εγκλήματος, όταν ορίζει ποιοι σκοποί μπορούν να θεωρούνται ως πολιτικοί.

Η ελληνική νομολογία έχει να επιδείξει και ορισμένες αποφάσεις του ΑΠ, στις οποίες έγινε αποδεκτή η έννοια του πολιτικού εγκλήματος με βάση τη «στενή» υποκειμενική θεωρία. Με την 8/1921 απόφασή του λ.χ., ο ΑΠ έκρινε ότι «...πολιτικό αδίκημα είναι το σκοπόν άμεσον και κύριον έχον την του καθεστώτος ανατροπήν ή μεταβολήν θεμελιώδους τινός βάσεως αυτού, ή το τεινόν προς υποστήριξιν του νομίμου καθεστώτος, απειλουμένου διά ανατροπής...» .

γ. Συμπερασματικά

Η υποκειμενική θεωρία μοιάζει αρκετά με τη στενή αντικειμενική θεωρία, εντούτοις, η θεμελιώδης διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η μεν τελευταία θέτει ως αφετηρία της την πράξη –το αντικείμενο-, η δε τελευταία τον υπάρχοντα σκοπό –το υποκείμενο-.

Κατά την εφαρμογή της υποκειμενικής θεωρίας, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται η δυσκολία όσον αφορά τον προσδιορισμό του παντελούς ασαφούς κριτηρίου του πολιτικού χαρακτήρα των σκοπών και των κινήτρων του δράστη. Η αναζήτηση στον εσωτερικό κόσμο, στην ψυχή και το μυαλό του δράστη προκειμένου να ανευρεθούν πιθανά πολιτικά κίνητρα, που τον οδήγησαν αιτιωδώς στο έγκλημα, είναι μία εξαιρετικά επίπονη και αμφιβόλου αποτελέσματος διαδικασία, η οποία χαρακτηρίζεται από την αντικειμενική αδυναμία αποδεικτικής εξακρίβωσης των τυχόν υπαρχόντων πολιτικών σκοπών .

Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι αφενός μεν η δυνατότητα σε οποιοδήποτε δράστη της εκ των υστέρων καταχρηστικής επίκλησης υποτιθέμενων πολιτικών κινήτρων, αφετέρου η παροχή υπερβολικής διακριτικής ευχέρειας στον ερμηνευτή του δικαίου. Ο νομοθέτης, μιλώντας για πολιτικό έγκλημα, ήθελε κάτι περισσότερο από το κίνητρο του δράστη. Η ποινική σημασία των κινήτρων (αιτίων), καθορίστηκε στη διάταξη που προβλέπει τις ελαφρυντικές περιστάσεις (α. 84 ΠΚ). Οι παραπέρα συνέπειες που προβλέπονται για τα πολιτικά εγκλήματα, απαιτούν και άλλες προϋποθέσεις. Ο νομοθέτης δε μιλά για πολιτικά αίτια άλλα για πολιτικά εγκλήματα .

3. Μικτή θεωρία

α. Κατά την επιστήμη και τη νομολογία

Τα κενά και μειονεκτήματα, τα οποία παρουσιάζουν κατά την εφαρμογή τους οι αντικειμενικές και οι υποκειμενικές θεωρίες κλήθηκε να καλύψει η μικτή ή η λεγόμενη αντικειμενική-υποκειμενική θεωρία, η οποία προσπαθεί να βρει μία χρυσή τομή μεταξύ των δύο προαναφερόμενων θεωριών, αποφεύγοντας τα ακραία αποτελέσματα στα οποία αυτές φαίνεται να καταλήγουν .

Βάση της μικτής περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία είναι η περί ύπαρξης «πολιτικού» έννομου αγαθού διδασκαλία της αντικειμενικής θεωρίας. Το αντικειμενικό σκέλος της μικτής θεωρίας πληρούται με την προσβολή ενός εννόμου αγαθού πολιτικής φύσης. Επιπρόσθετα , όμως, θα πρέπει να συντρέχει και έτερος παράγοντας, προκειμένου να γίνεται λόγος για τέλεση πολιτικού εγκλήματος. Για να αποδοθεί οριστικά ο πολιτικός χαρακτήρας σε μια εγκληματική πράξη θα πρέπει να συνυπάρχει και πολιτικός σκοπός ή πολιτικά κίνητρα, με «στενή» έννοια θεωρούμενα. Δηλαδή, να τείνει ακριβώς στην ανατροπή ή μεταβολή του ισχύοντος πολιτεύματος ή στην απειλή της ύπαρξης και υπόστασης της πολιτειακής εξουσίας .

Κάποιοι συγγραφείς δεχόμενοι τη μικτή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία αναφέρουν ένα πρόσθετο στοιχείο, αυτό της πολιτικής πεποιθήσεως του δράστη. Έτσι, συνδυάζουν το υποκειμενικό στοιχείο του δράστη, με τη φύση του εγκλήματος, του οποίου όμως, κύριο και αποκλειστικό κίνητρο αποτελεί η παρά του δράστη πολιτική πεποίθηση .

Πεποίθηση δεν είναι η συνειδητή στερεά και ακλόνητη αποδοχή κρίσεως του δράστη για την αλήθεια, άλλα προϊόν μακράς διεργασίας, κατά την οποία παγιώνεται η διαμόρφωση του εσωτερικού κόσμου του ανθρώπου και καθίσταται αυτός ακλόνητος και αμετάθετος στις αντιλήψεις του, και το περιεχόμενο αυτής είναι «ψυχολογικό».

Το να ενεργεί κάποιος με πεποίθηση σημαίνει την εφαρμογή ενός ιδίου κανόνα δικαίου και την «μοναδική» και «ανεπανάληπτη» πεποίθηση για την ορθότητα του σκοπού της ενέργειας, η οποία αγγίζει το συναίσθημα της «βεβαιότητας» .

Πρόσφατη απόφαση της νομολογίας, η οποία αποδέχθηκε τη μικτή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία, καθόρισε ως πολιτικό έγκλημα εκείνο το οποίο «...εν όψει του κινήσαντος τον δράστην ελατηρίου, του υπ' αυτού επιδιωχθέντος σκοπού και της φύσεως των προσβληθέντων δικαιωμάτων, στρέφεται έστω και μόνο εμμέσως κατά της πολιτικής οργάνωσης του Κράτους και τείνει εις ανατροπήν ή αλλοίωσιν της κατά το ισχύον εν αυτό πολίτευμα καθεστηκυίας τάξεως» .

Τελικά, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, η μικτή θεωρία δείχνει να ταυτίζεται είτε με την αντικειμενική, είτε με την υποκειμενική θεωρία και τα εκάστοτε μειονεκτήματα ή πλεονεκτήματα αυτών . Ομοίως με την αντικειμενική, αδυνατεί να προσδιορίσει με ακρίβεια τα πολιτικά έννομα αγαθά, δεδομένων των υπαρχόντων δυσχερειών, οι οποίες αναφέρθηκαν στα πλαίσια των αντικειμενικών θεωριών.

Παράλληλα, όσο πολύπλοκη είναι η ανίχνευση στον εσωτερικό κόσμο του δράστη των πολιτικών του σκοπών, εξίσου δυσχερή είναι και η ανεύρεση πολιτικών κινήτρων, τα οποία αποσκοπούν συγκεκριμένα και αμέσως στην ανατροπή ή μεταβολή του πολιτεύματος ή την απειλή της ακεραιότητας της Πολιτείας.

β. Ενωτική θεωρία

Με στόχο την προσπέλαση των ανωτέρω προβληματικών σημείων των ανωτέρω θεωριών προτάθηκε και λεγόμενη ενωτική θεωρία περί πολιτικού εγκλήματος, η οποία βασίζεται κυρίως στη μικτή θεωρία. Σύμφωνα με αυτή, η έννοια του πολιτικού εγκλήματος θα μπορούσε να προκύψει όχι με σωρευτικά κριτήρια, όπως συμβαίνει στη μικτή θεωρία, άλλα με διαζευκτικά, κρίνοντας αναγκαία και την επιβολή κάποιων επιπλέον κριτηρίων. Συνεπώς, ως πολιτικό έγκλημα θα χαρακτηρίζεται εκείνο με το οποίο είτε προσβάλλεται αντικειμενικά η υπόσταση και ασφάλεια της πολιτείας ή το πολίτευμα αυτής, είτε μέσω της τέλεσης μίας εγκληματικής πράξης επιδιώκεται άμεσα ο ίδιος σκοπός.

Η ενωτική θεωρία είναι πιο εύπλαστη, διότι δεν διακρίνεται από τη στατικότητα, από την οποία χαρακτηρίζονται οι υπόλοιπες. Εντούτοις, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η διάγνωση της συνδρομής του συνόλου των επιμέρους προβλεπόμενων όρων, την καθιστά κατά κάποιο τρόπο αρκετά δύσχρηστη όσον αφορά τουλάχιστον την εφαρμογή αυτής στην πράξη και ενδεχομένως, σε κάποιες περιπτώσεις, και υπερβολική.

γ. Συμπερασματικά

Αν και η μικτή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία κλήθηκε να καλύψει τα κενά και τις ατέλειες της αντικειμενικής και της υποκειμενικής θεωρίας, παρά ταύτα, δε μπόρεσε να συμβάλει αποτελεσματικά στην κάλυψη των δυσχερειών των προηγούμενων θεωριών, παρά μόνο συνέβαλε στη διεύρυνση τους με την προσθήκη μίας παραπλήσιας θεωρίας.

III. Πολιτικός εγκληματίας

Η διαπίστωση του αδιεξόδου στο οποίο οδηγούν οι περί πολιτικού εγκλήματος θεωρίες επιβάλλει, από τη στιγμή που γίνεται αποδεκτή ως σύγχρονη αναγκαιότητα η ευνοϊκότερη μεταχείριση των πολιτικών εγκληματιών, να αναζητηθεί πιθανή διέξοδος στην έρευνα της δυνατότητας προσδιορισμού του πολιτικού εγκληματία.

Κάποιοι συγγραφείς, προσδίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα στο γεγονός ότι οι ευνοϊκές ρυθμίσεις και τα ευεργετήματα που συνδέονται με το πολιτικό έγκλημα δεν παρέχονται λόγω της μικρότερης απαξίας της εγκληματικής πράξης, η οποία είναι παρόμοια με εκείνη των κοινών εγκλημάτων, άλλα λόγω της ιδιαιτερότητας που παρουσιάζει το πρόσωπο, το οποίο την τελεί, δηλαδή ένεκα της μικρότερης υποκειμενικής απαξίας που υφίσταται, με την έννοια ότι ο δράστης διακρίνεται από ιδεολογία και πολιτική πεποίθηση και πράττει ορμώμενος από αυτά και όχι από ταπεινά ελατήρια και εξαιτίας της έντονης αντικοινωνικότητας, στοιχεία δηλαδή από τα οποία κατεξοχήν χαρακτηρίζεται ο κοινός εγκληματίας.

Με λογική αφετηρία την ως άνω επισήμανση, κρίνουν ότι δέον είναι να αποδοθεί η απαιτούμενη προσοχή στο υποκείμενο, στον τύπο του δράστη και όχι τόσο στο αντικείμενο, δηλαδή στην άδικη πράξη. Στον αντίποδα συνεπώς των θεωριών περί πολιτικού εγκλήματος, αντιπροτείνουν de lege ferenda την θεωρία περί πολιτικού εγκληματία και την κατάλληλη προσαρμογή αυτής στο ισχύον δίκαιο.

Περαιτέρω, προκειμένου να προσδιοριστεί και να εξειδικευτεί ο τύπος του πολιτικού εγκληματία, γίνεται η προβολή ορισμένων κριτηρίων. Με το δεδομένο ότι ο πολιτικός εγκληματίας στοχεύει στην προσβολή του κατεστημένου και στην υλοποίηση των πολιτικών του στόχων και ότι μία ανάλογη προσπάθεια από ένα μεμονωμένο άτομο, ειδικά κατά τη σύγχρονη εποχή είναι αδιανόητη και εκ των προτέρων καταδικασμένη σε παταγώδη αποτυχία, κρίνεται ως απαραίτητη η συμμετοχή του πολιτικού εγκληματία σε κάποιον πολιτικό σχηματισμό, δηλαδή είναι αναγκαίο αυτός να ανήκει, να αποτελεί «στρατευμένο» μέλος, ενός πολιτικού σχηματισμού.

Έτσι, επίσης, μέσω της συμμετοχής σε οποιοδήποτε πολιτικό μόρφωμα θα πρέπει να επιδιώκεται η πραγμάτωση ενός πολιτικού προγράμματος, η υλοποίηση, δηλαδή, των κοινών πολιτικών πεποιθήσεων, εκ των οποίων διακατέχονται τα μέλη αυτού.

Είναι αυτονόητο ότι ο πολιτικός εγκληματίας διαπράττει μία εγκληματική πράξη με σκοπό πολιτικό. Ο σκοπός όμως αυτός, είναι αναγκαίο να αποδεικνύεται, να πηγάζει από κάπου, να αποτελεί ειδικότερο τμήμα ενός γενικότερου πολιτικού σχεδιασμού.

Διαφορετικά, και στην περίπτωση που είναι γενικόλογος και αόριστος δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως πολιτικός εγκληματίας, το άτομο που τον επικαλείται.

Ο πολιτικός εγκληματίας είναι ένας ιδεολόγος, ο οποίος σέβεται και υπερασπίζεται τα δικαιώματα και τα έννομα αγαθά των συνανθρώπων του κατά πρώτο λόγο. Ουδέποτε πράττει εξ ιδίου οφέλους και ταπεινών ελατηρίων. Πρωτίστως εγκληματεί, κατά τα πιστεύω του πάντα, για ένα καλύτερο αύριο της κοινωνίας και της πολιτικής. Εφόσον φέρει το βάρος μίας τέτοιας ευθύνης, υπεραμυνόμενος των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των συνανθρώπων του είναι αδιανόητη και αδικαιολόγητη η καταπάτηση ή παραβίαση των ήδη υπαρχόντων.

Παράλληλα, ένα τρίτο προτεινόμενο κριτήριο, όσον αφορά την ιδιότητα ενός ατόμου ως πολιτικού εγκληματία ή μη είναι ως εκ τούτου η σχέση μέσου προς σκοπό. Κάθε φορά πρέπει να αξιολογείται το χρησιμοποιηθέν μέσο σε σχετική στάθμιση με τον εκάστοτε σκοπό, με την έννοια ότι είναι ανάγκη να ενυπάρχει αναλογία μεταξύ τους. Σχετικά αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «...ο επαναστάτης σέβεται τη ζωή, το σώμα, την ελευθερία. Εξαντλεί κάθε περιθώριο επιλογής της πιο ανώδυνης για τα ατομικά

αγαθά πράξης, που θα μπορούσε να προαγάγει την πολιτική επιδίωξή του...»
Η θεωρία περί πολιτικού εγκληματία, ανεξάρτητα της σχετικής δυσχέρειας ως προς την νομοθετική πρόβλεψη ενός νέου τύπου εγκληματία, άγει σε θετικά αποτελέσματα, δεδομένου ότι αφενός μεν είναι η πλέον συμβατή με την ιστορική αφετηρία της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος, αφετέρου δε, εκμηδενίζει την πιθανότητα ερμηνευτικής και νοηματικής απόκλισης άλλα και παροχής σε οποιονδήποτε εγκληματία της δυνατότητας αυθαιρέτου ισχυρισμού του περί ύπαρξης πολιτικού σκοπού.

IV. Συμπερασματικά επί του κριτηρίου διακρίσεως πολιτικών – κοινών εγκλημάτων

Βάσει της ανωτέρω αναπτύξεως καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι εύκολο να διακρίνουμε τα πολιτικά από τα εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Η διάκριση αυτή αποτελεί μία από τις δυσκολότερες περιπτώσεις στο ποινικό δίκαιο, ώστε η νομοθεσία και η νομολογία να μην έχουν καταλήξει, ακόμη, στην αποδοχή ενιαίου κριτηρίου. Το πρόβλημα καθίσταται ακόμη δυσχερέστερο σε περιπτώσεις, στις οποίες ο νομοθέτης, σε ανώμαλες κυρίως περιόδους, εξομοιώνει προς τα κοινά ορισμένα εγκλήματα καθαρά πολιτικά, εξαιρώντας από αυτά το ιδιαίτερο νομικό καθεστώς της επιείκειας.

Παρά τις διαφορές των απόψεων μεταξύ των συγγραφέων και την διαπιστωθείσα διακύμανση της νομολογίας για την έννοια του πολιτικού εγκλήματος, διαπιστώνεται ότι είναι εξ ορισμού αδύνατον να πρόκειται για έννοια καθαρά νομική. Το στοιχείο «πολιτικό», το οποίο αποσπά τα πολιτικά εγκλήματα από τα λοιπά εγκλήματα του ποινικού δικαίου και τα καθιστά ιδιαίτερης κατηγορίας με διαφορετική φυσιογνωμία και συνέπειες, είναι στοιχείο ασαφές και νομικώς απροσδιόριστο.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, παρόλο που η αντικειμενική θεωρία ικανοποιεί περισσότερο την αρχή της ασφάλειας δικαίου, προσδιορίζοντας σαφέστερα το περιεχόμενο των πολιτικών εγκλημάτων, παραβλέπει, όμως, το υποκειμενικό στοιχείο το οποίο αποτέλεσε την αιτία διακρίσεως των εγκλημάτων του κοινού ποινικού δικαίου από τα πολιτικά εγκλήματα. Έτσι, είναι δυνατόν, να περιβάλλουμε με τον «μανδύα» του πολιτικού εγκληματία και αδικήματα που τελέσθηκαν από κοινούς εγκληματίες, ορμώμενοι από ταπεινά ελατήρια, όπως η προσωπική εκδίκηση ή τα υλικά συμφέροντα, προσφέροντας τους, παράλληλα, και το χαρακτηρισμό του «πραγματικού» ιδεολόγου εγκληματία.

Επίσης, σε παραπλήσια αμφίβολα συμπεράσματα οδηγεί και η άκρατη παραδοχή της υποκειμενικής θεωρίας. Κατά τη θεωρία αυτή, η έννοια του πολιτικού εγκλήματος καθίσταται πολύ ευρύτερη, σε σύγκριση με την αντικειμενική, για το λόγο ότι αποδίδει το χρώμα του πολιτικού εγκλήματος κατά τις «περιστάσεις» και ανάλογα του «υποκειμένου σκοπού». Συνεπώς, εγκυμονεί ο κίνδυνος να χαρακτηρίζεται κάποιο έγκλημα ως πολιτικό, κάθε φορά που θα εκφράζεται από το δράστη ότι η αιτία ή ο σκοπός είναι πολιτικός. Αυτό έχει ως συνέπεια, να κλονίζεται η ασφάλεια δικαίου και να καθίσταται πιθανή η ασυδοσία των εγκληματιών υπό το πρόσχημα της δράσεως τους με πολιτικό, δήθεν, σκοπό. Έτσι, ούτε η υποκειμενική θεωρία είναι δυνατόν να γίνει απολύτως δεκτή, καθότι θα καλύπτονται κάτω από το μανδύα του πολιτικού εγκληματία και όλοι οι αναφερόμενοι μη ιδεολόγοι εγκληματίες.

Τέλος, η μικτή θεωρία συνδυάζοντας το αντικειμενικό και το υποκειμενικό κριτήριο, αποφεύγει τις ακρότητες και τις υπερβολές, που οδηγεί η αμιγή εφαρμογή καθεμίας από τις θεωρίες αυτές (αντικειμενική, υποκειμενική), για τη διάκριση του πολιτικού από του κοινού εγκλήματος. Περαιτέρω, ως προς το υποκειμενικό κριτήριο της μικτής θεωρίας, αποδίδεται το αληθινό περιεχόμενο των πολιτικών εγκλημάτων,

όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 1830, όταν και αποτέλεσε τη βάση για τη διάπλαση της έννοιας αυτών. Παράλληλα, ως προς το αντικειμενικό κριτήριο, κατοχυρώνεται η ιδέα της ασφάλειας δικαίου, ενώ ταυτόχρονα και ευκολότερα βαθμονομείται το υποκειμενικό στοιχείο της μικτής θεωρίας. Ωστόσο, όπως συνάχθηκε παραπάνω η διάγνωση της συνδρομής του συνόλου των επιμέρους προβλεπόμενων όρων, την καθιστά κατά κάποιο τρόπο αρκετά δύσχρηστη όσον αφορά τουλάχιστον την εφαρμογή αυτής στην πράξη και ενδεχομένως, σε κάποιες περιπτώσεις, και υπερβολική .

Γ. Σύνθετα πολιτικά εγκλήματα

Κατά την επιστήμη, τη νομολογία, άλλα ακόμη και σε πολλά νομοθετικά κείμενα γίνεται πολλές φορές λόγος για σύνθετα πολιτικά εγκλήματα. Άρα, πρέπει να εξεταστεί ποια είναι η έννοια τους και αν εξομοιώνονται αυτά με τα απλά πολιτικά εγκλήματα, και με όλες εκ τούτου τις νομικές τους συνέπειες.

Ι. Έννοια, διακρίσεις και συνέπειες αυτών

Στα σύνθετα πολιτικά εγκλήματα, υπό την ευρύτερη του όρου έννοια , έχουμε «ένωση» πολιτικού και κοινού εγκλήματος. Περιλαμβάνονται σ' αυτά, είτε εγκλήματα τα οποία προσβάλλουν ταυτόχρονα «την πολιτική τάξη και το κοινό δίκαιο» , είτε εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου, τα οποία τελούνται για την προπαρασκευή ή τη διευκόλυνση του απλού πολιτικού εγκλήματος και βρίσκονται σε στενή και άμεση σχέση προς αυτό .

Τα εγκλήματα αυτά εμφανίζονται με δύο μορφές, είτε ως μικτά η σύνθετα με στενή έννοια (Delits complexes ή mixtes), είτε ως συναφή ή συνεχόμενα (Delits connexes a des delits politiques) .

Μικτό πολιτικό έγκλημα υπάρχει όταν «η ίδια εγκληματική ενέργεια προσβάλλει συγχρόνως την πολιτική τάξη και τα κοινά δικαιώματα» . Κατά πρώτης όψεως φαίνεται να συνιστά αυτό ένα έγκλημα, στο βάθος όμως υπάρχουν δύο εγκλήματα .

Μικτό πολιτικό έγκλημα, για παράδειγμα, χαρακτηρίζεται η με σκοπό ανατροπή της Κυβερνήσεως τελούμενη δολοφονία αρχηγού Κράτους .

Συναφές ή συνεχόμενο πολιτικό έγκλημα είναι η παράβαση του κοινού ποινικού δικαίου προς διευκόλυνση ή προπαρασκευή ενός απλού πολιτικού εγκλήματος . Σε αυτή την περίπτωση έχουμε δύο εγκλήματα, ένα κοινό και ένα πολιτικό. Το κοινό με την αιτιώδη σχέση αναφοράς του προς το πολιτικό καθίσταται συναφές .

Η επιστήμη και η νομολογία εξομοιώνουν τα σύνθετα πολιτικά εγκλήματα προς τα απλά πολιτικά, πλην εκείνων τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως βαρύτερα και πλέον απεχθή .

Η επιστήμη και η νομολογία εξομοιώνουν τα σύνθετα πολιτικά εγκλήματα προς τα απλά πολιτικά, πλην εκείνων τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως βαρύτερα και πλέον απεχθή . Περαιτέρω, ο νομοθέτης, άλλοτε εξομοιώνει τα σύνθετα

πολιτικά εγκλήματα προς τα απλά , και άλλοτε τα θεωρεί εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου, εξαιρώντας αυτά από τα ευεργετικά νομοθετικά μέτρα .

II. Συμπερασματικά

Σύμφωνα με τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η διάκριση των πολιτικών εγκλημάτων σε απλά και σύνθετα χωρεί μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το εννοιολογικό περιεχόμενο των απλών πολιτικών εγκλημάτων καθορίζεται βάσει της αντικειμενικής ή της μικτής θεωρίας. Δε συμβαίνει, όμως, το ίδιο κατά την υποκειμενική θεωρία, διότι κατ' αυτήν η πολιτική πρόθεση του δράστη αρκεί για να χαρακτηρίσει οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη ως πολιτικό έγκλημα. Επίσης, κοινή στάση της επιστήμης και της νομολογίας είναι, όπως παραπάνω διατυπώθηκε, πως τα σύνθετα πολιτικά εγκλήματα (ανθρωποκτονίες, εμπρησμούς, βιαιοπραγίες κλπ) που διαπράττονται με σκοπό την ανατροπή του πολιτεύματος, δεν εξομοιώνονται προς τα απλά πολιτικά .

Έτσι, διερωτάται κανείς ποια περιθώρια διαπράξεως πολιτικών εγκλημάτων απομένουν, δεδομένου ότι δύσκολα μπορεί να αλλάξει με τη βία η κρατική εξουσία και το Πολίτευμα, χωρίς να διαπραχθούν κατ' ανάγκη εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου και μάλιστα από τα βαρύτερα και πλέον απεχθή .

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

A. Σχέση μεταξύ πολιτικού εγκλήματος και τρομοκρατίας

Η από παλιά αμφισβητούμενη έννοια του πολιτικού εγκλήματος έγινε πρόσφατα πολύ επίκαιρη με αφορμή τη δραστηριότητα τρομοκρατικών οργανώσεων που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση του 1974 και ειδικότερα με αφορμή τη δίκη της τρομοκρατικής οργάνωσης της 17 Νοέμβρη (17 N).

Για την τρομοκρατική δραστηριότητα των τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως της 17 N, υποστηρίζεται από ορισμένες πλευρές ότι πρόκειται για εγκληματική δραστηριότητα που έχει πολιτικό χαρακτήρα με την έννοια του Συντάγματος και της ποινικής νομοθεσίας και ότι, επομένως, επιβάλλεται η ιδιαίτερη μεταχείρισή της, ενώ άλλοι άποψη θεωρεί τα εγκλήματα της συγκεκριμένης οργάνωσης μη πολιτικά .

Τα πολιτικά κίνητρα συνήθως μεν θα υπάγονται, όχι όμως αναγκαία, στα «μη ταπεινά αίτια» του ΠΚ που θεωρούνται ελαφρυντική περίπτωση. Τα πολιτικά-ιδεολογικά κίνητρα μπορεί κάλλιστα να είναι ταπεινά. Μπορεί να ανάγονται σε απάνθρωπες, αποκρουστικές αντιλήψεις. Και ο Χίτλερ είχε πολιτικο-ιδεολογικά κίνητρα, όταν διέπραττε τη γενοκτονία των Εβραίων ή οι συνταγματάρχες όταν επέβαλλαν τη δικτατορία τους στην Ελλάδα. Η ελληνική δικαιοσύνη ορθώς δεν αναγνώρισε στους τελευταίους ελαφρυντικά. Οι πολιτικές μας απόψεις δεν καθιστούν κατ' ανάγκην τα κίνητρα μας ευγενή, υπό την έννοια των ελαφρυντικών της ποινικής διάταξης 136. Η πολιτική χροιά των τελούμενων εγκληματικών πράξεων εμφανίζεται σχεδόν στο σύνολο τόσο των τρομοκρατικών ενεργειών, όσο και των πολιτικών εγκλημάτων . Αυτό ακριβώς αποτελεί και το σημείο τομής των δύο εννοιών.

Ωστόσο, αν το πολιτικό στοιχείο μπορεί να θεωρηθεί ως το μέσο, το οποίο συνδέει στενά τις ανωτέρω έννοιες, δεν θα πρέπει να αγνοούνται και τα δύο άκρα. Στο ένα κατατάσσεται η τρομοκρατία, η οποία διακρίνεται από την παντελή απουσία πολιτικού σκοπού, η λεγόμενη δηλαδή τρομοκρατία του κοινού ποινικού δικαίου, στο άλλο τοποθετείται το αμιγές πολιτικό έγκλημα, που προσβάλλει αποκλειστικά πολιτικά έννομα αγαθά. Με φορά λοιπόν από τα αριστερά συναντάται καταρχάς η τρομοκρατία ως έγκλημα του κοινού ποινικού δικαίου, κατόπιν η τρομοκρατία με

πολιτικά κίνητρα, η οποία συναντάται με το σύνθετο πολιτικό έγκλημα, εφόσον αμφότερα προσβάλλουν έννομα αγαθά του κοινού ποινικού δικαίου και τέλος απαντάται το αμιγές πολιτικό έγκλημα, το οποίο πλήττει αποκλειστικά πολιτικά έννομα αγαθά, με πολιτικούς φυσικά σκοπούς.

Ενώ λοιπόν, τα δύο άκρα διαφέρουν ουσιωδώς μεταξύ τους, επειδή αφορούν διαφορετικές μορφές εγκληματικότητας, στο μέσο τέμνονται αφενός η πολιτική τρομοκρατία, η οποία ναι μεν πλήττει έννομα αγαθά του κοινού ποινικού δικαίου, ωστόσο με πολιτικό σκοπό, αφετέρου το σύνθετο πολιτικό έγκλημα, το οποίο πλήττει ομοίως μη πολιτικά έννομα αγαθά, με πολιτικό όμως σκοπό. Και οι δύο έννοιες κατατάσσονται στην πολιτική εγκληματικότητα. Με αφορμή αυτό το σημείο συνάντησης, προκύπτει και ένα από τα πλέον δυσχερή ζητήματα του ποινικού δικαίου, αυτό δηλαδή του νομικού χαρακτηρισμού ενός εγκλήματος ως τρομοκρατικού ή ως σύνθετου πολιτικού, με όλες τις απώτερες συνέπειες που μπορεί ένας τέτοιος χαρακτηρισμός να συνεπάγεται.

Το ζήτημα σχετικά με το πότε ένα έγκλημα μπορεί να νοηθεί ως τρομοκρατική ενέργεια και πότε ως σύνθετο πολιτικό έγκλημα παραμένει, ενώ ταυτόχρονα η διαρκής προσπάθεια ολοκληρωτικής θεωρητικής απόκλισης των δύο αυτών εννοιών είναι εκ των πραγμάτων, καταρχάς, καταδικασμένη σε αποτυχία.

Προκειμένου να διαπιστωθεί το άτοπο της οριοθέτησης της πολιτικής τρομοκρατίας από το σύνθετο πολιτικό έγκλημα, αξίζει να υπενθυμισθεί στο σημείο αυτό, ο ορισμός, τον οποίον, η Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης προσδίδει στην τρομοκρατία. Συγκεκριμένα, την ορίζει ως «...τέλεση πράξεων που από τη φύση τους ή από το συναφές τους πλαίσιο προσβάλλουν σοβαρά μία χώρα ή ένα διεθνή οργανισμό, όταν ο δράστης τις διαπράττει με σκοπό να εξαναγκάσει τις δημόσιες αρχές ή ένα διεθνή οργανισμό σε εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης ή σε αποχή από αυτήν, ή να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μίας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού...»,¹³⁹.

Είναι αξιοσημείωτο ότι μολονότι ο ανωτέρω ορισμός προέρχεται από ένα όργανο, που ενδιαφέρεται στον μέγιστο βαθμό για τη σαφή διάκριση της τρομοκρατίας από το πολιτικό έγκλημα και την ακριβή απόδοση ορισμού σε έκαστο, εντούτοις, σε κάποια σημεία αυτός συνάδει με τις θεωρίες περί πολιτικού εγκλήματος, τόσο ως προς το αντικειμενικό όσο και ως προς το υποκειμενικό σκέλος αυτών. Αντικειμενικά, εφόσον κάνει αναφορά στη φύση και στο συναφές πλαίσιο των εγκληματικών πράξεων, οι οποίες θα πρέπει να προσβάλλουν μία χώρα ή ένα διεθνή οργανισμό, οπότε παραπέμπει νοηματικά στις αντικειμενικές περί πολιτικού εγκλήματος θεωρίες, ενώ υποκειμενικά, διότι αναφέρεται ρητά στον σκοπό του δράστη να προσβάλλει την ομαλή λειτουργία της πολιτειακής εξουσίας, οπότε παραπέμπει ευθέως στις υποκειμενικές θεωρίες.

Οι αντιδράσεις που προκάλεσε η σύμβαση για την καταστολή της τρομοκρατίας ήταν πολλές. Στις εντονότερες μπορούν να συγκαταλεχθούν και αυτές που εγέρθηκαν στις διάφορες νομικές σχολές των πανεπιστημίων της Ευρώπης (λ.χ. Αμιένης, Μετς, Βρυξελλών, Λουβέν), με κοινό σημείο αναφοράς την αντίθεση τους στον παραγκωνισμό, μέσω της σύμβασης, της παραδοσιακά φιλελεύθερης κατασκευής του δικαίου, της κατηγορίας των πολιτικών εγκλημάτων.

Μπορεί άφοβα να ειπωθεί πως εκείνη η έννομη τάξη που θα διαγράψει το πολιτικό έγκλημα από τις κατηγορίες της θα στερηθεί ένα φιλελεύθερο-νομιμοποιητικό μανδύα. Και γι' αυτό πουθενά δεν έχει ομολογηθεί ανοικτά ο παραγκωνισμός της. Η συχνή άλλωστε δημοσιογραφική χρήση του όρου «πολιτικό έγκλημα» καλύπτει το δικαίό του παραγκωνισμό¹⁴².

Η ευρωπαϊκή σύμβαση για την καταστολή της τρομοκρατίας, κεντρικό στόχο έχει να διευκολύνει την έκδοση των τρομοκρατών, που συνήθως κινούνται με ευκολία από το ένα κράτος στο άλλο.

Το ισχύον Σύνταγμα βέβαια, με το άρθρο 5 § 2 εδ. Β', απαγορεύει την έκδοση αλλοδαπού «...που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας». Παρόμοιες διατάξεις υπάρχουν σε όλα τα συνταγματικά κείμενα των χωρών της δυτικής Ευρώπης.

Για να αποτραπεί, λοιπόν, εξ εφόδου αυτή η δυνατότητα χαρακτηρισμού των τρομοκρατών ως πολιτικών εγκληματιών, με τις διατάξεις της υπό επικύρωση σύμβασης, απαγορεύεται να θεωρούνται πολιτικά εγκλήματα όσα, «... διαπράττονται με τη χρησιμοποίηση βομβών, χειροβομβίδων, πυραύλων, αυτόματων πυροβόλων όπλων ή επιστολών ή δεμάτων παγιδευμένων, στο βαθμό που δημιουργείται κίνδυνος για τα πρόσωπα» (α. 1 της σύμβασης) και «...κάθε σοβαρή πράξη βίας, που προβλέπεται στο άρθρο 1 και η οποία στρέφεται κατά της ζωής της σωματικής ακεραιότητας ή της ελευθερίας των προσώπων» (α. 2 της σύμβασης).

Για τη διευκόλυνση, λοιπόν, της έκδοσης διευρύνονται κατά τέτοιο τρόπο τα όρια της τρομοκρατικής πράξης ώστε να καλύπτουν σχεδόν όλη την έννοια του πολιτικού εγκλήματος. Άρα, η σύγκρουση των δύο αυτών εννοιών ρυθμίζεται, από την ευρωπαϊκή σύμβαση, με την εξαφάνιση του πεδίου εφαρμογής του πολιτικού εγκλήματος, αφού είναι πλέον απίθανο να επιχειρηθεί η ανατροπή μιας πολιτικής εξουσίας χωρίς τη συνδρομή κάποιων από τα μέσα που ο συνδυασμός των άρθρων 1 και 2 χαρακτηρίζει ως τρομοκρατικά και, επομένως, μη πολιτικά.

Τέλος, θα πρέπει να ειπωθεί μία άποψη η οποία δίνει μία άλλη διάσταση στη σχέση και το κριτήριο διάκρισης του πολιτικού από το τρομοκρατικό έγκλημα.

Σύμφωνα με αυτή την άποψη, υπάρχουν τρία βασικά στοιχεία της τρομοκρατίας. Το πρώτο έχει κοινωνική αναφορά. Η τρομοκρατία προκαλεί στο κοινωνικό σύνολο τρόμο και όχι απλά φόβο. Το δεύτερο στοιχείο έχει να κάνει με τη δράση της τρομοκρατίας κατά των πολιτών. Η τρομοκρατία στρέφεται κατά του αθώου, αμέτοχου και αόριστου πολίτη, δηλαδή ενός απλού και τυχαίου ανθρώπου που δεν έχει σχέση με την εξουσία. Ο απλός και αθώος πολίτης αποτελεί εύκολο στόχο, γιατί δε μπορεί να προβλεφθεί. Δευτερευόντως, στρέφεται κατά της πολιτείας. Άρα, κλασσική πολιτική δολοφονία δεν αποτελεί τρομοκρατία. Η τρομοκρατική ενέργεια είναι ύπουλη και άνανδρη πράξη, συντελείται στο πεδίο της ζωής και όχι της μάχης. Το τρίτο στοιχείο, αναφέρεται στο μαζικό χαρακτήρα της τρομοκρατίας. Η τρομοκρατική ενέργεια στρέφεται σε αόριστο αριθμό πολιτών και διακινδυνεύονται μαζικά άνθρωποι. Γι' αυτό και η τρομοκρατία δε νομιμοποιείται πολιτικά και άρα δεν είναι πολιτικό έγκλημα, άλλα αντιπολιτικό.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Α. Η ιδιαίτερη νομική μεταχείριση του πολιτικού εγκλήματος

Είναι πλέον δεδομένο ότι η διάκριση των εγκλημάτων σε πολιτικά και κοινά αποβλέπει στην ειδική μεταχείριση του πολιτικού εγκληματία. Λέγοντας «ειδική» δεν νοείται πάντα η ευνοϊκή μεταχείριση, γιατί η ιστορία έχει να επιδείξει παραδείγματα προσπαθειών διεύρυνσης ή συγκεκριμενοποίησης της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος, που στόχο όμως είχαν την αυστηρότερη δυνατή καταστολή του. Εκτός, όμως, από αυτές τις περιορισμένες σε ιδιόρρυθμες ιστορικές περιόδους δυσμενείς αντιμετώπισεις, η παραδοχή του πολιτικού χαρακτήρα ορισμένων εγκλημάτων έχει σκοπό την ευνοϊκότερη μεταχείριση του πολιτικού εγκληματία.

Όπως αναφέρθηκε προγενέστερα, πολιτικό έγκλημα συνοδευόμενο από την ευνοϊκή μεταχείριση του πολιτικού εγκληματία για πρώτη φορά καθιερώνεται από το γαλλικό συνταγματικό χάρτη του 1830. Η «Μοναρχία του Ιουλίου» ακολουθεί μια γενικότερη επιεική εγκληματολογική πολιτική, στο πλαίσιο της οποίας αντιμετωπίζονται ευνοϊκά και οι πολιτικοί εγκληματίες. Το άρθρο 69 του τότε ισχύσαντος συνταγματικού χάρτη όριζε αρμόδια για την εκδίκαση των πολιτικών εγκλημάτων–κακουργημάτων και πλημμελημάτων- τα ορκωτά δικαστήρια. Με το νόμο 8.10.1830 υλοποιήθηκε η συνταγματική αυτή επιταγή. Μάλιστα το άρθρο 7 του νόμου αυτού απαριθμούσε τα πολιτικά εγκλήματα. Τέλος, ο νόμος της 28.4.1832 θέσπισε τις θεωρούμενες ως μη ατιμωτικές ποινές που επιβαλλόταν στους πολιτικούς εγκληματίες, δηλαδή εκτόπιση, κράτηση, αειφυγία και έκπτωση από τα αξιώματα.

Την προνομιακή μεταχείριση που επιφυλάσσει η ελληνική έννομη τάξη στους πολιτικούς εγκληματίες συνθέτει ένα σύστημα δικαϊκών ρυθμίσεων που περιλαμβάνονται εκτός των άλλων και στο Σύνταγμα του 1975/1986/2001 και συγκεκριμένα είναι, η υπαγωγή των εγκλημάτων τους στη δικαιοδοσία των ορκωτών και μετέπειτα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων (α. 97 παρ. 1,2 Σ), η αμνηστία (α. 47 παρ. 3 Σ), η απαγόρευση της έκδοσης (α. 5 παρ. 2 εδ. Β' Σ), η απαγόρευση δίωξης βουλευτή για πολιτικά εγκλήματα (α. 62 παρ. 1 εδ. Β' Σ) και η κατάργηση της θανατικής ποινής (α. 7 παρ. 3 Σ του 1975/86).

I. Αρμοδιότητα δικαστηρίου

1. - Δικαιολογητικός λόγος του θεσμού

- Προϊσχύσαν δίκαιο

Το ιστορικότερο ευνοϊκό μέτρο που επιφυλασσόταν και επιφυλάσσεται στους πολιτικούς εγκληματίες είναι η υπαγωγή των εγκλημάτων τους στη δικαιοδοσία των ορκωτών και μετέπειτα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων.

Η καθολική σχεδόν επικράτηση του θεσμού των ορκωτών δικαστηρίων στη σύγχρονη εποχή έχει ως αφετηρία την υιοθέτηση αυτού από τη Γαλλική Επανάσταση του 1789, η οποία αφού εξέφραζε έντονη δυσπιστία στην απονομή δικαιοσύνης από τους τακτικούς δικαστές, δέχθηκε τα φλογερά κηρύγματα των φιλοσόφων του 18ου αιώνα υπέρ του θεσμού και το λαμπρό παράδειγμα της επί εκατονταετηρίδας εφαρμογής του από την Αγγλία.

Η επικράτηση του θεσμού υπήρξε σχεδόν απόλυτος, επρόκειτο για αμιγή ορκωτά δικαστήρια, στα οποία κατά κανόνα υπάγονταν η εκδίκαση των βαρύτερων εγκλημάτων -κακουργήματα και των πολιτικών εγκλημάτων. Ειδικότερα, τα πολιτικά εγκλήματα υπήχθησαν για πρώτη φορά στην αρμοδιότητα των ορκωτών δικαστηρίων της Γαλλίας, βάσει του α. 69 του Συντάγματος της 14.8.1830 και του νόμου της 8.10.180 από την κυβέρνηση του Louis Philippe.

Ως δικαιολογητικός λόγος υπήρξε η πρόθεση εξασφάλισης αντικειμενικής και ανεξάρτητης κρίσης των πολιτικών εγκλημάτων. Υπό την επίδραση των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης γινόταν δεκτό ότι οι ένορκοι «από τα σπλάχνα του λαού» λαμβανόμενοι, θα εξέφραζαν την αυθεντική κοινή αντίληψη και ανεξάρτητοι στην κρίση τους θα παρείχαν περισσότερες εγγυήσεις ως προς την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, επί των πολιτικών εγκλημάτων. Έχοντας δε, υπ' όψιν ότι οι πολιτικοί εγκληματίες αποσκοπούν στην καλύτερη και σύμφωνη προς τις επιθυμίες του λαού ρυθμίσεις των δημόσιων πραγμάτων, η απόφαση των ενόρκων, ως «φυσικών» δικαστών, θα μπορούσε να αποτελέσει «μήνυμα» προς την κρατική εξουσία, για το αληθινό λαϊκό φρόνημα.

Στην Ελλάδα εισήχθη για πρώτη φορά ο θεσμός των ορκωτών δικαστηρίων στο Σύνταγμα του 1844 στο άρθρο 93, ορίζοντας πως «τα πολιτικά αδικήματα δικάζονται

από ενόρκους». Η διάταξη αυτή επαναλήφθηκε σε όλα τα Ελληνικά Συντάγματα ομοιόμορφα, με τη μόνη διαφορά πως στα Συντάγματα του 1968/73 καταργήθηκε ο θεσμός των αμιγών ορκωτών δικαστηρίων και αντικαταστάθηκε με το θεσμό των μικτών ορκωτών δικαστηρίων, στην αρμοδιότητα των οποίων υπάγονταν τα κακουργήματα και τα πολιτικά εγκλήματα.

2. Ισχύον δίκαιο

Το ισχύον Σύνταγμα του 1975/1986/2001 με το άρθρο 97 παρ. 1 και 2 καθιερώνει τη δικαιοδοσία των ορκωτών δικαστηρίων για τα πολιτικά εγκλήματα, κακουργήματα και πλημμελήματα, είτε αυτά αποτελούν αμιγή, είτε σύνθετα (και συναφή) πολιτικά εγκλήματα. Έτσι, όρισε ότι «τα κακουργήματα και τα πολιτικά εγκλήματα δικάζονται από μικτά ορκωτά δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπως νόμος ορίζει».

Στη διάταξη αυτή ο συντακτικός νομοθέτης διατηρεί τη διαφορετική αντιμετώπιση των πολιτικών εγκλημάτων από τις κοινές ρυθμίσεις, δεδομένου ότι πέρα από τα πολιτικά κακουργήματα, τα οποία και χωρίς ιδιαίτερη μνεία θα υπαγόταν στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων, υπάγει σ' αυτά και τα πολιτικά πλημμελήματα, τα οποία σε διαφορετική περίπτωση θα υπαγόταν στην αρμοδιότητα των πλημμελειοδικείων.

Η διαφορετική αυτή ρύθμιση συμπληρώνεται με τη διάταξη του α. 97 παρ. 2 εδ. β' του Σ από την οποία, εξ αντιδιαστολής προς την παρ. 1 και παρ. 2 εδ. β' του ίδιου άρθρου, σαφώς συνάγεται, ότι απαγορεύεται η δια νόμου υπαγωγή των πολιτικών κακουργημάτων και πλημμελημάτων στην αρμοδιότητα άλλων δικαστηρίων και δη των εφετείων, ενώ αυτό ρητά επιτρέπεται για τα κοινά κακουργήματα .

Ο κανόνας, όμως, της εκδίκασης των πολιτικών εγκλημάτων από μικτά ορκωτά δικαστήρια δεν είναι ανεξίτητος . Τα εγκλήματα των στρατιωτικών ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των στρατοδικείων, ναυτοδικείων ή αεροδικείων και συνεπώς και τα πολιτικά εγκλήματα αυτών, χωρίς διακρίσεις, εξαιρούνται από την αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων . Επίσης, κατά το α. 48 Σ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να αναστείλει την ισχύ, πλην άλλων, και της διατάξεως του α. 97 Σ, θέτοντας σε εφαρμογή το νόμο περί καταστάσεως πολιορκίας και να συστήσει εξαιρετικά δικαστήρια. Αυτό δε σημαίνει, βέβαια, ότι τα πολιτικά εγκλήματα χάνουν τις λοιπές συνέπειες του χαρακτηρισμού τους ως πολιτικά.

Το ισχύον Σύνταγμα δεν έχει προσδιορίσει εάν η πλειοψηφία του μικτού ορκωτού δικαστηρίου θα ανήκει στους τακτικούς δικαστές ή στους ενόρκους. Αφέθηκε αυτό να προσδιοριστεί με νόμο . Θεωρείται, ότι η Συνταγματική αυτή διάταξη πρέπει να καθιερώνει σαφή υπεροχή υπέρ του λαϊκού στοιχείου στη σύνθεση, διότι διαφορετικά το μικτό ορκωτό σύστημα θα αποτελούσε φενάκη και η ισχνή συμμετοχή του λαϊκού στοιχείου σχεδόν διακοσμητικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση ο νομοθέτης μπορεί να δώσει την ορθή λύση στο πρόβλημα προσδιορίζοντας σύνθεση υπέρ των ενόρκων . Οπωσδήποτε, πρέπει να τονισθεί, ότι το ζήτημα της συμμετοχής του λαϊκού στοιχείου στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης υπόκειται ακόμη σε εξελίξεις και διατηρείται συνεχώς στην επικαιρότητα .

II. Αμνηστία

1. - Δικαιολογητικός λόγος της ρυθμίσεως

- Προϊσχύσαν δίκαιο

Τα περισσότερα από τα σύγχρονα Κράτη περιλαμβάνουν στα Συντάγματά τους διατάξεις σχετικές με το θεσμό της αμνηστίας , ο οποίος έχει τις ρίζες του στην αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία . Οι διατάξεις αυτές, όμως, διαφέρουν μεταξύ τους και

ως προς των κύκλο των εγκλημάτων που μπορούν να αμνηστευτούν και ως προς το αρμόδιο όργανο απονομής της .

Στο σύγχρονο ελληνικό κράτος ο θεσμός της αμνηστίας καθιερώθηκε για πρώτη φορά από το Ηγεμονικό Σύνταγμα του 1832 (α. 244) και έκτοτε ρυθμίζεται σε όλα τα Ελληνικά Συντάγματα . Η απονομή της αμνηστίας ανήκε πάντοτε στον Ανώτατο Άρχοντα (Βασιλιά ή Πρόεδρο της Δημοκρατίας), ο οποίος εξέδιδε διάταγμα με πρόταση και ευθύνη του Υπουργικού Συμβουλίου .

Από το Σύνταγμα του 1864 και μετέπειτα η δυνατότητα απονομής της αμνηστίας περιορίστηκε μόνο για τα πολιτικά εγκλήματα, από αντίδραση για τις πολλές καταχρηστικές αμνηστεύσεις κοινών εγκλημάτων. Προγενέστερα, υπήρχε η δυνατότητα απονομής αμνηστίας και για κοινά εγκλήματα .

Ως προς τη νομική φύση, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις συνέπειες της αμνηστίας γίνεται σχεδόν καθολικώς δεκτό ότι αυτή αποτελεί νομοθετική κατ' ουσία πράξη *sui generis* . Το διάταγμα περί αμνηστίας δεν μπορούσε έως τώρα να ανακληθεί, διότι επρόκειτο για κατ' εξοχήν κυβερνητική πράξη . Με την αναθεώρηση όμως η αμνηστία απονέμετε με νόμο που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής. Άρα, πρόκειται πλέον για νομοθετική πράξη. Η αμνηστία συνιστά λόγο άρσης του αξιοποίνου της πράξης και όχι του άδικου αυτής χαρακτήρα και εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τη θέληση του αμνηστευμένου .

2. Ισχύον δίκαιο

Η εξάλειψη του αξιοποίνου μιας πράξης και όλων των συνεπειών που επιφέρει, τόσο πριν από την ποινική δίωξη του πολιτικού εγκλήματος όσο και μετά την εκδίκαση και καταδίκη, είναι ένα μέτρο που παρέχεται αποκλειστικά στα πολιτικά εγκλήματα από το άρθρο 47 παρ. 3, 4 του Συντάγματος. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι «αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά εγκλήματα, με νόμο που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών» και ότι «αμνηστία για κοινά εγκλήματα δεν παρέχεται ούτε με νόμο».

Πρόκειται για πετυχημένες διατάξεις γιατί ακολουθήθηκε η μακρά παράδοση των ελληνικών Συνταγμάτων, τα οποία ανεξαιρέτως, καθιστούσαν αρμόδιο προς απονομή αμνηστίας τον Ανώτατο Άρχοντα. Ενώ πριν την αναθεώρηση το α. 47 όριζε ότι «αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά αδικήματα με Προεδρικό που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου», τώρα η Ολομέλεια της Βουλής και δη με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών δύναται να απονέμει αμνηστία.

Ο συντακτικός νομοθέτης, καταρχάς, θέλησε να βάλει περισσότερες δικλείδες ασφαλείας στην απονομή της αμνηστίας, αφού πλέον η Ολομέλεια της Βουλής καλείται να πάρει μία τέτοια σημαντική απόφαση, άρσης του αξιοποίνου μίας πράξης, ενώ πριν το Υπουργικό Συμβούλιο μπορούσε καταχρηστικά, και για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας να προτείνει προς αμνήστευση κάποιον που πρόσκειται ιδεολογικά στον ίδιο χώρο, και σε κάποιο πολιτικό αντίπαλο να αρνηθεί να την προτείνει, έστω και αν αυτός καλύπτει πλήρως τα κριτήρια. Επίσης, η Βουλή ως όργανο κοινοβουλευτικό και αντιπροσωπευτικό εκφράζει τις πεποιθήσεις του λαού, με συνέπεια να μπορεί ο λαός να χαρακτηρίζεται, πλέον, ως έμμεσος απονομέας αμνηστίας.

Παράλληλα, περιορίστηκε ρητά και χωρίς δυνατότητα καταστρατηγήσεως η δυνατότητα απονομής αμνηστίας μόνο σε πολιτικά εγκλήματα. Όσα συνοπτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω περί της δικαιολογητικής βάσεως της αμνηστίας, παρέχουν επαρκή αιτιολόγηση της καθολικής σχεδόν αποκρούσεως από την επιστήμη της επέκτασης της αμνηστίας και σε εγκλήματα του κοινού δικαίου .

III. Απαγόρευση της έκδοσης

1. Διαμόρφωση και δικαιολόγηση του θεσμού

Ο χαρακτηρισμός μιας αξιόποινης πράξης ως πολιτικού εγκλήματος είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε αρκετές φορές τη νομολογία –καθώς και τη θεωρία- στο πλαίσιο της παραδοχής ή μη της έκδοσης ενός αλλοδαπού.

Η απαγόρευση της έκδοσης του διωκόμενου για διάπραξη πολιτικού εγκλήματος εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της γενικά αναγνωριζόμενης από το δίκαιο έννοιας προς τον δράστη πολιτικού εγκλήματος. Αυτή η απαγόρευση, αποτέλεσε κατάκτηση των φιλελεύθερων και δημοκρατικών ρευμάτων του 19ου αιώνα.

Το Βέλγιο ήταν η πρώτη χώρα, η οποία το 1833 νομοθετικά απαγόρευσε την έκδοση των διωκόμενων με την κατηγορία της διαπράξεως εγκλήματος στρεφόμενου κατά στόχου θεωρούμενου ως πολιτικού. Στις αρχές του 19ου αιώνα κατακλύστηκε ολόκληρη η Ευρώπη με συμβάσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών για τη μη έκδοση των πολιτικών εγκληματιών.

Η εξαίρεση των πολιτικών εγκληματιών από την έκδοση συνιστά σήμερα γενική διεθνή νομοθετική πρόβλεψη, θεσμοποιημένη με διεθνείς συμβάσεις και κωδικοποιημένη στα εσωτερικά δίκαια των περισσότερων χωρών .

Ο λόγος αυτής της θέσης είναι κατά γενική θεωρητική διδασκαλία μία πασιφανής έκφραση πολιτικής και διπλωματικής ουδετερότητας στις πολιτικές διαμάχες και τις εσωτερικές διαταραχές του Κράτους που ζητά την έκδοση και ακόμη μία κρυφή πίστη, ότι ενδεχομένως τα αληθινά συμφέροντα του λαού υπαγορεύουν την παροχή προστασίας του διωκόμενου για πολιτικούς λόγους.

Ο διωκόμενος για πολιτικούς λόγους, αν εκδοθεί σήμερα στους «εχθρούς» του, θα τύχει οριστική ίσως αχρήστευση, αν όμως διασωθεί με τη μη έκδοσή του, ίσως αύριο να αποβεί χρήσιμος και επωφελής για το λαό του και τις μεγάλες ιδέες της Ελευθερίας, Ειρήνης, Δικαιοσύνης και Ισότητας. Πέρα από αυτό, η άρνηση της εκδόσεως του πολιτικού εγκληματία εκφράζει και την αγωνιώδη ανάγκη προστασίας και διαφύλαξης των ατομικών ελευθεριών και προσωπικών δικαιωμάτων του ανθρώπου – πολίτη από τη φορτισμένη ατμόσφαιρα των πολιτικών παθών .

2. Ισχύον δίκαιο

Καινοτόμος ο συνταγματικός νομοθέτης του 1975 εισάγει με τη διάταξη του άρθρου 5 λόγο αποκλεισμού εκδόσεως του διωκόμενου (εκζητούμενου) για την υπέρ της ελευθερίας δράσης του. Η ακριβής διατύπωση του άρθρου αυτού είναι ότι «απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας.

Η έκδοση αφορά σε αλλοδαπούς, οι οποίοι παραβίασαν (ή κατηγορούνται ότι παραβίασαν) τους ποινικούς κανόνες της χώρας της οποίας είναι πολίτες ή έχουν τη μόνιμη κατοικία τους και μετά κατόρθωσαν να διαφύγουν στο εξωτερικό. Με την αίτηση έκδοσης η πολιτεία στην οποία έχει εγκληματήσει ο αλλοδαπός ζητά την έκδοση του για να του επιβάλει τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία της ποινές .

Εν προκειμένω, το Σύνταγμα ανάγει σε έννομο αγαθό άξιο προστασίας τη δράση, παθητική ή ενεργητική, αδιάκριτα και ανεξάρτητα από το εγκληματικό αποτέλεσμα, εφ' όσον αυτή συνδέεται ως μέσο και σκοπό με την ελευθερία. Ακριβώς εδώ προκύπτει η δυσκολία σαφούς εννοιολογικού προσδιορισμού της ελευθερίας και ιδιαίτερα η τεκμηρίωση των πραγματικών εκείνων περιστατικών, των επαγωγών της δικανικής κρίσεως περί συνδρομής του στοιχείου της ελευθερίας και της υπέρ αυτής δράσεως του εκζητουμένου .

Κατά μία άποψη η έννοια αυτή της υπέρ της ελευθερίας δράσεως αναφέρεται στα

δημοκρατικά ιδεώδη, όπως αυτά εκφράζονται με το φιλελεύθερο δυτικού τύπου Σύνταγμα .

IV. Απαγόρευση δίωξης βουλευτή για πολιτικά εγκλήματα

Κατά το άρθρο 62 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος αναφέρεται ότι «...δεν διώκεται για πολιτικά εγκλήματα βουλευτής της Βουλής που διαλύθηκε, από τη διάλυση της και έως την ανακήρυξη των βουλευτών της νέας Βουλής».

V. Απαγόρευση επιβολής θανατικής ποινής

Κατά το άρθρο 7 παρ. 3 εδ. β' των προϊσχύσαντων Συνταγμάτων (Σ. 1975/86 και προγενέστερων) «θανατική ποινή για πολιτικά εγκλήματα δεν επιβαλλόταν, εκτός αν ήταν σύνθετα». Η διάταξη αυτή αναθεωρήθηκε με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001. Η απόσυρση του από το κείμενο του Συντάγματος έγινε για λόγους τυπικούς , αφού πλέον η θανατική ποινή στην Ελλάδα, ουσιαστικά, δεν ισχύει εδώ και πολλές δεκαετίες.

Πρέπει όμως να γίνει μία μικρή αναφορά στο άρθρο αυτό, λόγω της επίκλησης στη διάταξη αυτή, του διαχωρισμού του απλού από το σύνθετο πολιτικό έγκλημα. Έτσι, θανατική ποινή για σύνθετα εγκλήματα μπορούσε να επιβληθεί, σε σύγκριση με τα απλά πολιτικά εγκλήματα όπου συνταγματικώς ρητά απαγορευόταν.

Άρα, για τον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής της διάταξης αυτής επί των απλών μόνο πολιτικών εγκλημάτων συρρικνώνεται ο χώρος προστασίας, αφού τα απλά πολιτικά εγκλήματα συναντώνται σπανίως σε σύγκριση με τα σύνθετα .

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

A. Ύπαρξη πολιτικού εγκλήματος σε καιρό Δημοκρατίας

Για την ύπαρξη πολιτικού εγκλήματος σε καιρό δημοκρατίας έχουν υποστηριχθεί κατά καιρούς δύο διαμετρικά αντίθετες απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη , πολιτικό έγκλημα δεν νοείται σε ένα δημοκρατικό καθεστώς, με το βασικό επιχείρημα ότι το πολιτικό έγκλημα υφίσταται αποκλειστικά και μόνο στα πλαίσια ενός αγώνα «υπέρ της ελευθερίας» και με μοναδικό απώτερο στόχο την εγκαθίδρυση και την θεμελίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος και σε καμία περίπτωση της κατάλυσης αυτού. Σε περιπτώσεις, συνεπώς, που η δημοκρατία υφίσταται, όπως αυτό συμβαίνει άλλωστε στην πλειοψηφία των σύγχρονων κρατών, οποιαδήποτε πράξη με πολιτικό σκοπό κρίνεται ως τρομοκρατική.

Το δημοκρατικό πολίτευμα, για τους υποστηρικτές της άποψης αυτής, αποτελεί το ύστατο σημείο κατάκτησης του πολιτικού εγκληματία, το οποίο σαφώς, υπερέχει των λοιπών προγενέστερων , χαρακτηριζόμενο ως το «τέλειο» μοντέλο πολιτεύματος. Από τη στιγμή, που ο άνθρωπος έφτασε στο ανώτατο αυτό επίπεδο «πολιτικού πολιτισμού», καταδικάζεται οποιαδήποτε μορφή έμπρακτης αμφισβήτησης και αλλοίωσης τούτου του επιτεύγματος. Όταν πραγματωθεί, ως εκ τούτου, μία τέτοια προσπάθεια, αυτή θα πρέπει να θεωρείται ως η πλέον απεχθής και αποτρόπαιη μορφή εγκληματικής συμπεριφοράς .

Ωστόσο, αυτή η άποψη παραβλέπει ότι η δημοκρατία δεν αρκεί να υπάρχει σε ένα τυπικό επίπεδο άλλα κυρίως να λειτουργεί ουσιαστικά, γεγονός ανεπίδεκτο αμφισβήτησης, το οποίο αποτελεί και το κυριότερο αντεπιχείρημα της άλλης πλευράς.

Η αντίθετη άποψη αποδέχεται ανεπιφύλακτα τη δυνατότητα ύπαρξης πολιτικού

εγκλήματος σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα . Σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής, η πραγμάτωση της αστικής δημοκρατίας δεν νοείται να αποτελεί ταυτόχρονα και το τέλος της ιστορίας . Πάντοτε υπάρχουν και θα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης του υπάρχοντος πολιτεύματος, με το δεδομένο μάλιστα, ότι τα μεγαλύτερα κρούσματα κρατικής αυθαιρεσίας, διαφθοράς και διαπλοκής εμφανίζεται στα «ελαστικά» πλαίσια ενός δημοκρατικού καθεστώτος, καθότι κάποιιοι με εξαιρετική ευχέρεια συγχέουν την ελευθερία, η οποία πρωτίστως χαρακτηρίζει την δημοκρατία, με την παντελή ασυδοσία.

Είναι αδιανόητο, ως εκ τούτου, να αρνείται κανείς το δικαίωμα της δυναμικής αντιπαράθεσης σε κάποιον, ο οποίος με ιδιαίτερο ζήλο –απόρροια των πολιτικών του πεποιθήσεων, πιστεύει πως κάτι δεν λειτουργεί ορθά και στοχεύει στη βελτίωσή του. Είναι χρέος της δημοκρατίας και των εκπροσώπων της η ορθή λειτουργία αυτής και είναι «ευχής έργον» η ύπαρξη και δράση πολιτικών εγκληματιών, των οποίων απώτερος σκοπός είναι η επίτευξη ενός ακόμα βήματος προς την κατάκτηση της τελειότητας, αν ποτέ μπορεί να γίνει δεκτό ότι μπορεί αυτή να επιτευχθεί. Εξάλλου, η ύπαρξη πολιτικού εγκλήματος στα πλαίσια του δημοκρατικού πολιτεύματος, συνηγορείται ευθέως και από ένα ακόμα γεγονός, ότι σε περίπτωση που συνέβαινε το αντίθετο, δε θα προβλεπότανε ως έννοια σε ένα καθ' όλα Σύνταγμα, πολύ περισσότερο μάλιστα, δεν θα διατηρούνταν η έννοια αυτή αλώβητη στα άρθρα 47 και 97 αυτού, ιδίως κατόπιν της πρόσφατης αναθεώρησης του, η οποία έλαβε χώρα κατά το έτος 2001.

Πράγματι, στην περίπτωση που γινόταν δεκτό ότι δεν υφίσταται κανένας δικαιολογητικός λόγος επιβίωσης του πολιτικού εγκλήματος, η έννοια αυτή είναι βέβαιο ότι θα είχε αποκλειστεί ολοκληρωτικά από το δημοκρατικό ελληνικό Σύνταγμα. Το γεγονός δε, ότι κάτι τέτοιο ουδέποτε συνέβη, εξ αντιδιαστολής οδηγεί στο ορθό και λογικό συμπέρασμα ότι το πολιτικό έγκλημα υφίσταται ανεξαρτήτως πολιτευμάτων και συνθηκών, πρωτίστως ως έμπρακτη εκδήλωση και έκφραση μίας εναλλακτικής πολιτικής αντίληψης και τοποθέτησης .

B. Η υπόθεση R. POHLE ,

Μία από τις πλέον γνωστές και σημαντικές δικαστηριακές υποθέσεις σχετικά με την έννοια του «πολιτικού εγκληματία» είναι η υπόθεση R. Pohle. Η όλη πορεία που ακολούθησε η υπόθεση αυτή ενώπιον της ελληνικής δικαιοσύνης, από την αίτηση έως την αποδοχή της έκδοσης του Γερμανού υπηκόου R. Pohle από τον ΑΠ, την ανάγει σε χαρισματική για τον σχετικό επιστημονικό προβληματισμό υπόθεση, αφού μέσα από τις αντιφατικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων αναπαράγεται, στα ουσιώδη σημεία, όλος σχεδόν επί πολιτικού εγκλήματος διάλογος, πιστοποιείται το αδιέξοδο των περί πολιτικού εγκλήματος θεωριών και σκιαγραφούνται τα πλατιά όρια μέσα στα οποία μπορεί ελεύθερα να κινείται η νομολογία.

Ο R. Pohle καταδικάστηκε από το Περιφερειακό Δικαστήριο Μονάχου σε συνολική ποινή φυλάκισης έξι χρόνων και πέντε μηνών για τα εγκλήματα: α) της συμμετοχής του ως μέλους σε ένωση της οποίας η δράση και ο σκοπός ήταν η διάπραξη αξιοποιώνων πράξεων (Baader-Meinhof), β) της πλαστογραφίας με κατ' εξακολούθηση χρήση δύο αδειών οπλοφορίας, γ) της αντιποίησης πανεπιστημιακού τίτλου κατ' εξακολούθηση, δ) της αντίστασης κλπ . Ενώ υπολείπονται 1171 ημέρες (3 χρόνια και 2 ½ μήνες) για την ολική έκτιση της ποινής του, στις 27/02/1975 η ονομαζόμενη «Κίνηση 2ας Ιουνίου» απάγει τον πρόεδρο του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος Βερολίνου και τότε υπονήφιο πρόεδρο της βουλής του Βερολίνου και ζητεί εκβιάζοντας από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση την απελευθέρωση του R. Pohle,

καθώς και πέντε άλλων ατόμων. Λόγω της εκτάκτου καταστάσεως η ομοσπονδιακή γερμανική κυβέρνηση συγκροτεί ειδική επιτροπή αποτελούμενη από τους ομοσπονδιακούς υπουργούς Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, τους αρχηγούς των τεσσάρων κομμάτων της ομοσπονδιακής Βουλής –και άλλων - και υπό την προεδρία του Καγκελάριου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Ο.Δ.Γ.) αποφασίζει την απόλυση του R. Pohle από τις φυλακές της Βαυαρίας, πράγμα που γίνεται με σχετική εντολή του υπουργού Δικαιοσύνης του ομόσπονδου κράτους, ενώ ταυτόχρονα ο εισαγγελέας Πρωτοδικών Μονάχου εκδίδει ένταλμα συλλήψεως. Ο R. Pohle συλλαμβάνεται στην Ελλάδα με το υπ' αριθ. 1398/1976 ένταλμα του προέδρου Εφετών Αθηνών· η έκδοσή του, με σκοπό την ολική έκτιση της ποινής του, ζητείται από την κυβέρνηση της Ο.Δ.Γ. με σχετικές ρηματικές διακοινώσεις της γερμανικής πρεσβείας στην Αθήνα. Αρμόδιο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 448 Κ.Ποιν.Δ., για την εκδίκαση της αίτησης έκδοσης είναι το Συμβούλιο Εφετών, το οποίο την εκδικάζει με νομικό πλαίσιο αφενός τη σχετική με την έκδοση συνθήκη των Αθηνών (27/02 – 12/03/1907) μεταξύ Ελλάδας και Γερμανίας και αφετέρου τα άρθρα 436-456 Κ.Ποιν.Δ. Το θέμα που προέκυψε κατά την εκδίκαση της συγκεκριμένης αίτησης έκδοσης, τόσο στο Εφετείο όσο και στον ΑΠ ήταν το ζήτημα της μη έκδοσης κατηγορουμένου ή καταδικασθέντος για πολιτικά εγκλήματα, το οποίο τέθηκε με τη μορφή της σύγκρισης των εγκλημάτων του R. Pohle, μέλους τρομοκρατικής οργάνωσης, με την έννοια του πολιτικού εγκλήματος. Το μεν Εφετείο επιχειρούσε τη σύγκριση αυτή σύμφωνα με τη μικτή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία, ενώ η απόφαση του ΑΠ καθώς και του εισαγγελέα Α. Παπακαρυά με βάση τη στενή αντικειμενική θεωρία.

Ο διάλογος στο Εφετείο και στον ΑΠ επικεντρώθηκε στο εάν και κατά πόσο η συμμετοχή σε οργάνωση που σκοπό έχει τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων, μπορεί να αποτελέσει πολιτικό έγκλημα, αφού και τα δύο δικαστήρια συμφώνησαν, ότι τα εννέα από τα δέκα εγκλήματα για τα οποία καταδικάστηκε ο R. Pohle αποτελούν περιπτώσεις εγκλημάτων του κοινού Ποινικού Δικαίου, και από τη στιγμή μάλιστα που η υποκειμενική θεωρία, βάσει της οποίας τα παραπάνω εγκλήματα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως πολιτικά, δεν έγινε δεκτή. Βέβαια, τα συγκεκριμένα εγκλήματα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως συναφή προς πολιτικό έγκλημα, υπό την προϋπόθεση πως το αδίκημα της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης θα χαρακτηριζόταν ως αμιγές πολιτικό.

Κατά το Εφετείο Αθηνών είχε δημιουργηθεί η πεποίθηση πως ο R. Pohle ήταν πολιτικός εγκληματίας. Αφού όρισε ως πολιτικό έγκλημα «...εκείνο το οποίο εν όψει του κινήσαντος τον δράστη ελατηρίου, του υπ' αυτού επιδιωχθέντος σκοπού και της φύσεως των προσβληθέντων δικαιωμάτων, στρέφεται έστω και μόνο εμμέσως κατά της πολιτικής οργάνωσης του κράτους και τείνει στην ανατροπή ή αλλοίωση της κατά το ισχύον εν αυτό πολιτεύμα καθεστηκυίας τάξεως» αποδέχτηκε αρχικά τη μικτή περί πολιτικού εγκλήματος θεωρία. Σύμφωνα με αυτή πρέπει να υπάρξει προσβολή κάποιων πολιτικών εννόμων αγαθών –που εμπεριέχουν δηλαδή και εξαντλούν την πολιτική- που είναι δυνατό να απειλεί την κατάλυση ή ανατροπή του ισχύοντος πολιτεύματος και πρόθεση ανατροπής του ισχύοντος πολιτεύματος

Στην περίπτωση Pohle πληρούται μεν το υποκειμενικό σκέλος της μικτής θεωρίας δεν μπορεί να αποδειχθεί όμως ότι πληρούται το αντικειμενικό (με στενή έννοια). Το έγκλημα του άρθρου 187 Π.Κ. έγκλημα που στρέφεται κατά της δημόσιας τάξης, με τη στενή αντικειμενική και τη μικτή θεωρία (που έγινε εδώ αποδεκτή) αποτελεί έγκλημα του κοινού Ποινικού Δικαίου, ενώ αντίθετα, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πολιτικό μόνο με την αμιγή αντικειμενική θεωρία.

Για να ξεπεράσει το ζήτημα της μη πλήρωσης των στοιχείων της μικτής θεωρίας που

το ίδιο έχει προκρίνει, το Εφετείο χρησιμοποιεί τη φράση «...έστω και μόνον» έμμεσης προσβολής «της κατά το ισχύον εν αυτό πολίτευμα καθεστηκυίας τάξεως», που υπονοεί ανάμεσα στην εγκληματική πράξη και την κατάλυση ή μεταβολή του πολιτεύματος μια ενδιάμεση κατάσταση, έναν ενδιάμεσο παράγοντα, που προσδιορίζεται αποκλειστικά από το σκοπό του δράστη που δίνει κατεύθυνση, προσδιορίζει κάπου την εγκληματική πράξη.

Άρα, για αν μπορέσει το Εφετείο Αθηνών να μετατρέψει την πεποίθηση του περί της πολιτικής ιδιότητας του R. Pohle, δια μέσου κάποιας περί πολιτικού εγκλήματος θεωρίας, σε νομικό λόγο, χρησιμοποίησε τα υποκειμενικά στοιχεία των πολιτικών ελατηρίων και του πολιτικού σκοπού του δράστη ως θεμελιώδη στοιχεία, πράγμα όμως που σε ένα σχετικά ομαλό πολιτικό περιβάλλον, οι υποκειμενικές αυτές θεωρίες δεν γίνονται αποδεκτές.

Αντίθετες με το δικανικό συλλογισμό του Εφετείου Αθηνών ήταν τόσο η πρόταση του εισαγγελέα Εφετών Α. Παπακαρυά, όσο και η απόφαση του ΑΠ Ο εισαγγελέας Εφετών διατύπωσε την άποψη πως σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΑΠ αποδεκτή θεωρία δεν είναι η υποκειμενική άλλα η αντικειμενική . Έτσι, αποδεχόμενος ουσιαστικά τη στενή αντικειμενική θεωρία, θεωρεί απλώς το αδίκημα του άρθρου 187 Π.Κ. «κοινό» και επομένως προτείνει την έκδοση του R. Pohle. Ο ΑΠ δέχεται τη στενή αντικειμενική θεωρία, χωρίς να προβαίνει ούτε στην κατονομασία της θεωρίας που ακολουθεί ούτε σε ταξινομήσεις των επιλογών της νομολογίας. Με βάση την παραπάνω θεωρία, ως πολιτικό έγκλημα ορίζει «...το κατά της πολιτείας αμέσως απευθυνόμενον και εις ανατροπήν ή αλλοίωσιν της εν αυτή κατά το ισχύον πολίτευμα καθεστηκυίας τάξεως τείνον έγκλημα» και αντιπαρέρχεται την αποδοχή της υποκειμενικής, στην ουσία, θεωρίας από το Εφετείο Αθηνών, χαρακτηρίζοντας τα πολιτικά ελατήρια και τους σκοπούς του R. Pohle ως «απλά ελατήρια» και «απώτερους σκοπούς...εστερημένους νομικής εν προκειμένω σημασίας». Η μελέτη του υλικού της υπόθεσης R. Pohle πιστοποιώντας το αδιέξοδο των περί πολιτικού εγκλήματος θεωριών, όπως και την ευχέρεια που έχει ο εφαρμοστής του δικαίου να μεταπηδά από τη μια θεωρία στην άλλη, ουσιαστικά δηλαδή την ανασφάλεια δικαίου που συνεπάγεται η αποδοχή κάθε φορά ως πεδίου έρευνας αυτών των περί πολιτικού εγκλήματος θεωριών, επιβεβαιώνει μάλλον την άποψη σύμφωνα με την οποία η διέξοδος πρέπει να αναζητηθεί στην επεξεργασία μιας περί πολιτικού εγκληματία θεωρίας

Τελικό συμπέρασμα

Η έννοια του πολιτικού εγκλήματος , παρά τη μακρόχρονη πορεία και εξέλιξη του στην εσωτερική και διεθνή έννομη τάξη, δεν έχει ακόμη επαρκώς προσδιοριστεί, και εξαιτίας αυτού επιτρέπεται η δημιουργία πολλές φορές ηθελημένων συγχήσεων και παλινδρομήσεων.

Είναι αναμφισβήτητο ότι οδηγούμαστε, σταδιακά, σε ουσιαστικό περιορισμό της ευνοϊκής αντιμετώπισης των πολιτικών εγκληματιών. Η απαγόρευση της εκδόσεως ισχύει μόνο τυπικά, η θανατική ποινή έχει καταργηθεί ουσιαστικά εδώ και καιρό, η υπαγωγή των πολιτικών εγκληματιών στα μικτά ορκωτά δικαστήρια (με πλειοψηφία τακτικών δικαστών ή ισχνή πλειοψηφία του λαϊκού στοιχείου) αποτελεί μάλλον δυσμενή μεταχείριση τους και έρχεται σε σαφή αντίθεση προς τον δικαιολογητικό λόγο αυτής της υπαγωγής . Μόνο το προνόμιο την αμνηστίας αποτελεί μια ευνοϊκή προοπτική για τους πολιτικούς εγκληματίες, ενώ η ασυλία των βουλευτών για πολιτικά εγκλήματα στο α. 62 σπάνια μπορεί να εφαρμοσθεί.

Μπορεί όμως άφοβα να ειπωθεί πως εκείνη η έννομη τάξη που θα διαγράψει το

πολιτικό έγκλημα από τις κατηγορίες της θα στερηθεί ένα φιλελεύθερο-νομιμοποιητικό μανδύα. Και γι' αυτό πουθενά δεν έχει ομολογηθεί ανοικτά ο παραγκωνισμός της. Η συχνή άλλωστε δημοσιογραφική χρήση του όρου «πολιτικό έγκλημα» καλύπτει το δικαίκο του παραγκωνισμό . Σε αυτό συνηγορεί, ευθέως, η διατήρηση της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος στα άρθρα 97, 47 και 62 του Συντάγματος (Σ 2001), μετά την αναθεώρηση του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. Βιβλιογραφία

A1. Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλεξιάδης Στ.→

- «Ο θεσμός των ενόρκων», Θεσσαλονίκη 1976

Ανδρουλάκης Νικ.→

- «Η επίδρασις του Συντάγματος του 1975 επί του ιδιωτικού και επί του δημοσίου δικαίου», Αθήναι 1976

- «Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης», τ. α' 1872, τ. β' 1975

→ Αποστολόπουλος Ευαγγ. - Καμινάρης Αγγ. - Κομματάς Παν. - Κότσιφας Ανδρ.

- «Το πολιτικόν έγκλημα», Αθήνα 1978

Αντωνακοπούλου Α.,→

- «Η συνεισφορά της πολιτικής μεταρρυθμίσεως του Κλεισθένη του Αθηναίου εις τον σχηματισμόν του κράτους», Αθήνα 1978

Βουγιούκας Κ.→

- «Ποινικό δικονομικό δίκαιο», τ. Α', εκδ. 3η, 1975

Γαρδίκας Κ.→

- «Το παρ' αρχαίοις Έλλησι και μάλιστα τοις αττικοίς ποινικόν και ίδια το φονικόν δίκαιον», Αθήνα 1917, Α'

Γάφος→ Η.

- «Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος», Αθήνα 1973

Γεωργάκης Ι.→

- «Η ασφαλιστική λειτουργία του Ποινικού Δικαίου», Αθήνα 1950

- «Ποινικό Δίκαιο, γενικό μέρος», Α II, 1959

Δημητρόπουλος Ανδρ. Γ.→

- «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου» Αθήνα, τ. Α' εκδ. Θ' 2001, Β' εκδ. Θ' 2001, Γ' εκδ. Γ' 2004,

Ζησιάδου Ι.→

- «Το ποινικό δίκαιο ως όπλο καταπολεμήσεως του Μπολσεβικισμού», Θεσσαλονίκη 1931

- «Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος», τ. Α', 1971

Ηλιοπούλου Γ.→

- «Σύστημα του ελληνικού ποινικού δικαίου», τ. Α', εκδ. 5η, 1936

Ιωαννίδης Ν.→

- «Το πολιτικό έγκλημα», Πανδέκτες Κουντουριώτου, τ. 8, 1873

Καμβύσης Δ.→

- «Τα μικτά ορκωτά δικαστήρια», 1971

Καρανίκας Δ.→

- «Εγχειρίδιο Ποινικού Δικαίου», τ. Α', Γενικό Μέρος, εκδ. 2α, 1956

Κυπριάδης Κ.→

- «Κοινωνιολογικά και εγκληματολογικά μελετήματα» Φέξης 1899

Κωνσταντόπουλος Κ.→

- «Ερμηνεία της Ελληνικής Ποινικής Δικονομίας», Αθήνα 1896
Κωστής – Μπουρόπουλος–
- «Ερμηνεία του εν ελλάδι ισχύοντος ποινικού νόμου», τ. Β', εκδ. 4η, 1928
– Λοβέρδος Ανδρ.
- «Παρεκκλίσεις πολιτικής συμπεριφοράς και σύνταγμα», Αθήνα 1988, εκδ. Εξάντας
- «Για την Τρομοκρατία και το πολιτικό έγκλημα», 1987
– Μαγκάκης Β.Γ.
- «Πρακτικά των συνεδριάσεων της Βουλής επί των συζητήσεων του Συντάγματος»,
Αθήνα, Αύγουστος 1975
Μανωλεδάκης Ι.–
- «Γενική θεωρία του ποινικού δικαίου», τ. β', Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1978
- «Ποινικό Δίκαιο», Επιτομή γεν. μέρους, Θεσσαλονίκη 1985
- «Η προστασία της πολιτειακής εξουσίας» Θεσσαλονίκη 1967
Μαυριάς Κ.–
- «Συνταγματικό Δίκαιο» εκδ. 3η, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004
Μυριλάκου Γ.–
- «Τρομοκρατία και πολιτικό έγκλημα» Αθήνα 2003
Πανταζόπουλος Ν.–
- «Οργάνωση εν Πολεμῶνι Γ', 1948
Παπαδάτος Πέτρ.–
- «Η τρομοκρατία», 1987
Παπαχαραλάμπους– Χ.
- «Das politische Delikt im legalistischen Rechtsstaat» P. Lang 1991
«Πολιτικό έγκλημα και κράτος της τυπικής νομιμότητας», 1991
Περδικάρης– Κ.
- «Η αμνηστία», 1928
Ράλλης Κ. Μ.–
- «Ποινικόν Δίκαιον της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας», 1907
Ράικος Α.–
- «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου», τ. Β', τευχ. Γ', Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα –
Κομοτηνή 1986
Σαρίπολος Ν.–
- «Σύστημα τῆς ἐν Ἑλλάδι ἰσχυοῦσης ποινικῆς νομοθεσίας», τ. Α', Αθήνα 1868
- «Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο», τ. Β'
– Σβάλος – Βλάχος
- «Το Σύνταγμα της Ελλάδας», τ. Α'-Β', 1954-1955
– Σγουρίτσας Χ.
- «Συνταγματικόν Δίκαιον», τ. Β', Αθήνα 1964
Σπινέλης– Διον.
- «Η εσχάτη προδοσία ανάμεσα στο παρόν και το μέλλον», 1979
– Σπυρόπουλος Ι.
- «Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο», εκδ. 4η, Αθήνα 1954
Στάικος– Α.
- «Ερμηνεία ελληνικής πολιτικής δικονομίας», 1951
Στυλιανέας Χρ.–
- «Το κοινωνικό φαινόμενο της τρομοκρατίας και τα ανθρώπινα δικαιώματα», Αθήνα
1993
Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.–
- «Προσβολές του πολιτεύματος», 1988

- Τεγόπουλος Σ.
- «Το πολιτικόν αδίκημα, εν Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια», εκδ. 2α, τ.Α', Τσουκαλάς Κ.→
- «Τα ορκωτά δικαστήρια», 1929
- «Η προφυλάκιση, εν Αρχ. Π. Έπ.», τ. Α' Φλογαΐτης Θ.→
- «Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου»,. 1879

A2 Αλλοδαπή Βιβλιογραφία

- Aymond→ P.
- «Delit politique, ev Encyclopedie Dalloz», Paris 1968, No 31
- Bassiouni M. C.
- «International terrorism and political crimes», 1975
- Bassiouni and Nanda
- «A treatise on International Criminal Law» τ. I. Crimes and punishment, τ. II Jurisdiction and Cooperation, Illinois, 1973
- Borricand J.
- «Droit Penal», Paris 1973
- Bouzat – Pinatel→
- «Traite de Droit Penal et de Criminologie, Dalloz», τ. I, εκδ. 2α, Paris 1970
- Cochard R.
- «Le Terrorisme et l'Extradition en Droit Belge, Reflexions sur la definition et la repression du Terrorisme», Editions de l'Universite de Bruxelles, 1974
- Decocq A.→
- «Droit Penal General», Paris 1971
- Donnedieu de Vabres H.
- «Droit Penal et Procedure Criminelle», Paris 1944
- Farsedakis J.→
- «L' antique grecque et le probleme criminal», Strasburg 1970
- Garraud R.→
- «Precis de Droit Criminel», εκδ. 15η, Paris 1934
- Harrison, A.R.W.→
- «The law of Athens», Oxford 1971
- Kelsen H.→
- «Principles of international law», εκδ. 2α, 1967
- Kittrie N.→
- «Reconciling the irreconcilable», The Year Book of World Affairs, τ. 32, 1978
- Levasser – Doucet→
- «Le Droit Penal appliqué», Editions Cujas, Paris 1969
- Lomproso et Laschi→
- «Le crime politique et les revolutions (μεταφρ. Bouchard), Paris 1892
- Mommsen→
- «Droit Penal Romain», (μεταφρ. Duquesne), τ. II, 1907
- Papadatou P.→
- Le délit politique, Genève 1954
- Papathanasiou Ph.→
- «L' extradition en matiere politique», Paris 1954
- Sagone G.→
- «Pour une repression efficace du delit politique», R.I.D.P., 1930

Schirack C.→

- «Über Politische Verbrechen, ein Archiv der Kriminalrechts», 1851, Beilage I Vidal-Magnol.→

- «Μαθήματα ποινικού δικαίου και σωφρονιστικής», μεταφρ. Κωνσταντινίδη Παν., Αθήνα 1929

B. Άρθρα

Ανδρουλάκη Νικ.→

- «Επανάστασις-Πραξικόπημα και Ποινικόν Δίκαιον», ΝοΒ 23, σελ. 838, Αποστολόπουλος Ε.→

- «Περί του Απλού πολιτικού αδικήματος γενικώς», ΠοινΧρ 1971, σελ. 636 επ. Βαλληνδρά Δ.→

- « Το πολιτικό έγκλημα εις τη σύγχρονη γερμανική ποινική θεωρία», ΠοινΧρ ΚΒ', σελ. 338

Γαρδίκας Κ.→

- «Η χάρις και η αμνηστία», ΠοινΧρ 1954.

→ Γιαννόπουλου Ν.

- «Μία αμιγώς πολιτική δίκη», Εφημερίδα Τα Νέα», 4.3.2003

Καρανίκα Δ.→

- «Ο χαρακτηρισμός των κατά της εσωτερικής και εξωτερικής υποστάσεως του κράτους εγκληματικών ενεργειών, ως πολιτικών εγκλημάτων», Αρμ. τ. Η', σελ. 350 Κουράκης Νέστωρ→

- «Τρομοκρατία και Πολιτικό Έγκλημα», ΠοινΛογ τευχ. 5/2002, σελ. 1649 επ

Κωνσταντάρας Χ.→

- «Η έννοια του πολιτικού εγκλήματος», ΠοινΧρ ΙΓ', σελ. 650 επ.

Λίβος→ Νικ.

- «Η ποινική προστασία του πολιτεύματος», ΠοινΧρ ΛΔ', σελ. 3 επ.

→ Μαγκάκη Γ.Α.

- «Σκέψεις για τη διαστολή της τρομοκρατίας Από το πολιτικό έγκλημα», ΝοΒ 50, σελ. 1815, του ίδιου, «πότε είναι πολιτικό το έγκλημα», Εφημερίδα Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 15.12.2002

- «Πρακτικά των συνεδριάσεων της Βουλής επί των συζητήσεων του Συντάγματος» Αθήνα, 08/1975

Μανωλεδάκη→ Ι.

- «Νομικό ζήτημα ο χαρακτηρισμός», Εφημερίδα Τα Νέα, 06-03-2003

→ Μανωλόπουλος – Βαρβιτσιώτης Κ.

- ΠοινΧρ ΛΑ', σελ. 523

Παπαδάτου→ Πέτρου

- «Το πολιτικό έγκλημα σήμερα», ΝοΒ 1977, σελ. 324

Παπαναστασίου→ Β.

- «Πολιτικά εγκλήματα και αι επ' αυτών διακρίσεις» ΠοινΧρ 1981, υποσημ. 46, σελ. 8

Παρασκευόπουλου Ν.→

- «Η έννοια του πολιτικού εγκλήματος και η τρομοκρατία – ενόψει της δίκης για τη 17Ν», Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 15-01-2003

Παπαχαλαράμπος Χ.→

- «Το ποινικό δίκαιο του „εχθρού“: Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τρομοκρατία και έκτακτη αντιτρομοκρατική νομοθεσία στις ΗΠΑ», ΠοινΧρ 2002, σελ. 189 επ

Σταθόπουλος Μιχ.→

- «Πολιτικό έγκλημα και οργάνωση 17 Νοέμβρη», Ελλ. Δ/νη 2003, τ.44ος, σελ. 893 επ.

Τούση→ Χρ.

- «Ο θεσμός της αμνηστίας», ΕΕΝ 1975, σελ. 739 επ.

Τσόλκα Ο.→

- «Παρατηρήσεις στην ΣυμβΕφΑθ 2/1998», Υπερ 1998, σελ. 571

Φιλάρετου→

- «Αμνηστία πολιτικών και κοινών εγκλημάτων», Ε.Ε.Γ.Ν., 1915

→ «Gedanken zum 40. Jahrestag der Ermordung Kennedys»,

<http://wsws.org/de/2003/dez2003/kenn-d02.shtml>

Δημητρόπουλος Ανδρ.→

- «...τρία βασικά χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας...», Ημερίδα της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με θέμα «Εσωτερική & Εξωτερική Τρομοκρατία και Δίκαιο» που πραγματοποιήθηκε στις 24/04/2004 στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών

Γ. Νομολογία

Υπόθεση→ R. Pohle, ΑΠ 890/1976, ΠοινΧρ ΚΖ', σελ. 319., ΕφΑθ 12-13/1976 (Συμβούλιο), ΠοινΧρ ΚΣΤ', σελ 659,

Υπόθεση Μ. Φολίνι, ΑΠ 1260/87 Ελλ Δ/νη 1998, σελ.→ 804 επ., ΕφΑθ 6/87

Υπόθεση ΠΑΝΑΜΕΡΙΚΑΝ ΑΠ 362/1995, Υπερ. 1996, σελ. 487→ επ.

ΣυμβΣτρΑθ 395/1999, ΠοινΔ/νη 2000, σελ. 410 επ.→

ΣυμβΕφΑθ 2/1998,→ Υπερ. 1998, σελ. 568 επ.,

ΑΠ 1576/1995, ΝοΒ 1996, τ. 44, σελ. 701→ επ.,

ΑΠ 142/1872, Νομική Μέλισσα 1873, σελ. 18 επ.→

ΑΠ 820/1989, ΠοινΧρ→ Μ', σελ. 183 επ.,

ΑΠ 827/1998, ΠοινΧρ 1999, σελ. 431 επ.,→

ΑΠ→ 1137/1998, ΠοινΧρ 1999, σελ. 655 επ.

ΑΠ 391/ 1966, ποινΧρ 1967, σελ 29→ επ.

ΑΠ 228/1954, ΠοινΧρ 1956, σελ. 410 επ.→

ΑΠ 62/1921, Θεμ. ΛΒ', σελ→ 67επ.

ΑΠ 64/1921, Θεμ. ΛΒ', σελ. 68 επ.→

ΑΠ 67/1921, Θεμ. ΛΒ', σελ. 82→ επ.

ΑΠ 68/1921, Θεμ. ΛΒ', σελ. 83 επ.→

ΑΠ 74/1921, Θεμ ΛΒ', σελ. 98→ επ.

ΑΠ 241/1921, Θεμ. ΛΒ', σελ. 262 επ.→

ΑΠ 8/1922, Θεμ. ΛΓ', σελ. 21→ επ.

ΑΠ 131/1922. Θεμ. ΛΓ', σελ. 245 επ.→

ΑΠ 20/1923, Θεμ. ΛΔ', σελ 114→ επ.

ΑΠ 63/1927, Θεμ. ΛΘ', σελ. 309 επ.→

ΑΠ 107/1922, Θεμ. ΛΓ', σελ. 164→ επ.

ΑΠ 779/1929, Θεμ. ΜΑ', σελ. 297 επ.→

Υπόθεση R. Pohle

ΑΠ 890/1976 (Συμβ.)

«Έκδοση γερμανού υπηκόου. – Η ελληνογερμανική συνθήκη είναι δεσμευτική για την Ελλάδα μόνο στα ρητώς συμφωνηθέντα με αυτή, δεν απαγορεύεται, όμως, η έκδοση και για πράξη που λογίζεται αξιόποινη μετά την υπογραφή της συνθήκης, όπως και πράξη που δεν προβλέπεται από τη συνθήκη, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 437 ΚΠΔ και δεν απαγορεύεται από το άρθρο 438 ΚΠΔ. – Έννοια πολιτικού εγκλήματος και συναφούς προς αυτό. – Δεν συνιστά τέτοιο (πολ. Εγκλ.) η συμμετοχή σε εγκληματική ομάδα (ένωση) που αποσκοπεί στη διάπραξη πλαστογραφίας εγγράφων, απάτης, ληστείας, εκβίασης, ένοπλης αντίστασης κατά αστυνομικών και εγκλημάτων που σχετίζονται με εκρηκτικές ύλες, καθόσον αυτά δε στρέφονται άμεσα κατά της Πολιτείας, και οι πολιτικού σκοποί αποτελούν απλά ελατήρια. – Η απόλυση από τις φυλακές του εκζητουμένου, υπό απειλή θανατώσεως ομήρου απαγωγής από τρομοκράτες, χωρίς να τηρηθούν οι απαιτούμενες νόμιμες διατυπώσεις ή η παρεμβολή των νομίμων οργάνων, δεν έχει νόμιμο κύρος και δεν αποτελεί νόμιμο λόγο που να εμποδίζει την εκτέλεση της ποινής ή που εξαιλεί ή αποκλείει το αξιόποινο».

ΕφΑθ 12-13/1976 (Συμβ.)

«Αίτηση εκδόσεως Γερμανού υπηκόου. – Χωρεί έκδοση και για αξιόποινες πράξεις μετά την υπογραφή της σύμβασης για την έκδοση με τις προϋποθέσεις της. – Πολιτικό έγκλημα υφίσταται, όταν αυτό στρέφεται έστω και μόνο έμμεσα κατά της πολιτικής οργάνωσης του Κράτους. – οι πράξεις του εκζητουμένου (ένωση για διάπραξη αξιόποινων πράξεων, απάτη, πλαστογραφία κλπ) συναρτούμενες με τους σκοπούς της οργάνωσης, στην οποία ανήκε αυτός, στρέφονται κατά του πολιτικού κατεστημένου της Δυτικής κοινωνίας, και αποτελούν πολιτικά εγκλήματα, για τα οποία απαγορεύεται η έκδοση. – Η απόλυση του εκζητουμένου από τη Γερμανική Κυβέρνηση υπήρξε οικειοθελής, για το λόγο ότι η Πολιτεία δε νοείται να ενεργεί κάτω από εξουσία απειλής. – Κατά τη μειοψηφία τα εγκλήματα δεν ήταν πολιτικά, επειδή δεν στρέφονται άμεσα κατά της Γερμανικής Πολιτείας, άλλα γενικά κατά της κοινωνικής τάξης. – Κατά την εισαγγελική πρόταση ούτε η ένωση για τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων υπήρξε πολιτικό έγκλημα, εφόσον δεν στρεφόταν άμεσα κατά του Πολιτεύματος, άλλα κατά της ειρηνικής συνύπαρξης των πολιτών με την κρατική εξουσία. – Η απόλυση του εκζητουμένου έγινε σε κατάσταση ανάγκης».

Συνομογραφίες

Άρθρο
Άρειος Πάγος
Βλέπε
Δικαιοσύνη
Εδάφιο
Έκδοση
Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
Εφετείο Αθηνών
Εφημερίδα Ελληνικών Νόμων
Θέμις (περιοδικό)
Και άλλα

Και ούτω καθεξής
Και τα λοιπά
Μετάφραση
Νομικό Βήμα (περιοδικό)
Παράγραφος
Ποινικά Χρονικά (περιοδικό)
Ποινική Δικαιοσύνη (ΠοινΔ/νη)
Σελίδα(ες)
Στρατοδικείο
Συμβούλιο
Σύνταγμα
Τεύχος
Τόμος
Υπεράσπιση (περιοδικό)
Υποσημείωση

α.
ΑΠ
Βλ.
Δ/νη
εδ.
εκδ.
ΕλλΔ/νη
ΕφΑθ
ΕΕΝ
Θεμ.
κ.α.
κοκ
κλπ
μεταφρ.
ΝοΒ
παρ.
ΠοινΧρ
ΠοινΔ/νη
σελ.
Στρατ.
Συμβ.
Σ
τευχ.
τ.
Υπερ.
υποσημ.
Περίληψη εργασίας – summary

Σύνταγμα και πολιτικό έγκλημα
Ιστορική εξέλιξη – Έννοια – Διάκριση του πολιτικού από το κοινό έγκλημα -
Θεωρίες περί πολιτικού εγκλήματος – Πολιτικό έγκλημα και τρομοκρατία – Ιδιαίτερη

νομική μεταχείριση πολιτικού εγκληματία από το Σύνταγμα – Ύπαρξη πολιτικού εγκλήματος σε καιρό δημοκρατίας – Υπόθεση Πόλε

Fundamental law

Historical course – Lexical meaning – Distinguish from the political to common crime
– Theories for political crime – Political crime and terrorism – Especial jurally
treatment for the political criminal from the Fundamental law - Political crime
existence in democracy times – Pohle affair